

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa collationum, sive Communiloquium

Johannes <Gualensis>

[Augsburg], 1475

Tercia pars. De infomatione hominum quantum ad ea que omnibus sunt communia

[urn:nbn:de:bsz:31-308069](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308069)

ingenia penetrat / & hostium mollit oculos / & inuidos insolentissimosque spiritus flectit. Nec illi difficile & arduum est / inter distantes mucrones placitum iter arripere vinct iram. prostermit odium. hostilemque sanguinem hostilibusque lacrimis miscet. Et de hoc Seneca primo de clementia. li. c. v. ubi ponit exemplum de illo qui ex consilio uxoris benefecit aduersarijs: et sic reduxit eos ad amicitie fidelitatem ut habitum est supra. Similiter de hoc Seneca libro de beneficijs. c. iij. ubi ait Quod per continuationem beneficiorum ingrati & aduersarij efficiuntur grati & amici. Ingratus inquit est aduersus unum beneficium / aduersus alterum non erit. duorum oblitus est. per tertium eorum que exiderunt memoriam reducet / ne cessaueris opus tantum perage / & partes boni viui exequere. alium re: alium fide: alium gratia: alium consilio: alium preceptis salubribus adiuua. Et ponit exempla. Beneficia enim fere sentiunt. nec vllum tam immansuetuz animal est / quod non cura mitiget & in amorem sui vertat. leonum ora a magistris impune tractantur. Elephantorum feritates usque in seruile obsequium tementur a bus / a deo etiam que extra intellectum et estimationem beneficij posita sunt. assiduitas autem meriti pertinaces eumdat. Et sicut beneficia & beniuolentia humanas interdum mitigant iras / & reducant ad amicitias sic & dulcia verba puer. xv. Responso mollis frangit iram / & sermo durus suscitatur furor. Et emiz ait Crisostomus super Mathzum omelia. xvi. Sicut ligna ignis materia sunt: sic quecumque loquitur quis in ira / facta sunt scilicet cet esca illius. Et ibidem dicit omelia. xvij. Quia ira debet vinci paciendo / ignis est emiz. Sed ignis non extinguatur igne sed aqua. Eccl. xxviii. Certamen festinatum incendit lites. Et sequitur. Si sufflaueris quasi ignis ardebit. et si expueris extinguet. De patientia autem qua sustinentur aduersa & inimicie / dictuz est in breuiloquio de virtutibus: ut supra parte prima ubi de patientia principis. De his colligationibus membrorum reipublice et de ammonitione eorum / diuinus predicator occasionem sumere potest / conferendi cum eisdem.

Tercia pars. De informatione hominum quantum ad ea que omnibus sunt communia.

*in ira mitigat iram
 & sermo durus suscitatur furor
 Sicut ligna ignis materia sunt
 sic quecumque loquitur quis in ira
 facta sunt scilicet cet esca illius
 Et ibidem dicit omelia. xvij. Quia ira debet
 vinci paciendo / ignis est emiz. Sed ignis non
 extinguatur igne sed aqua. Eccl. xxviii. Certamen
 festinatum incendit lites. Et sequitur. Si
 sufflaueris quasi ignis ardebit. et si expueris
 extinguet.*

Summa de Regibus et Imperatoribus



Remissis occasioib⁹ iformādi sigilla
 tim psonas ex qb⁹ consistit respública
 qñ ex mēbris suis / et deinde enumera
 tis colligatōib⁹ taliū mēbroꝝ inter
 se In hac tēa pte agit d̄ informatō
 ne p̄dictoꝝ quātū ad illa q̄ sunt cō
 mūnia omnib⁹ / et singulis in q̄cunq̄
 fuerit ordie gradu vel officio. Quo
 rū q̄oā sunt natalia / q̄oā contingētia
 Et p̄mo de his q̄ sp̄dāt ad orās
 sexuū / scz q̄lit ammonēdi sunt viri et mulieres. Sc̄do de his q̄ p̄
 tinent ad orās etatis scz qualit̄ amonēdi sunt infātes adolescētēs
 et senes. Tercio de his q̄ respiciūt orās conditionis / scz q̄lit ammo
 nēdi sint nobiles & ignobiles. Quarto de his q̄ sp̄dāt ad orās cō
 plexionis / siue dona natalia / qualit̄ ammonēdi sūt scz p̄ditū domis
 natalib⁹ / siue ex pte aīe / siue ex pte corpis / & q̄lit ammonēdi sūt
 min⁹ p̄ditū. Quito de his q̄ respiciūt q̄litatē vite / scz q̄lit ammo
 nēdi sunt peccatores et penitētes. Sexto d̄ his q̄ p̄tinet ad orās
 stat⁹ scz q̄lit admonēdi sunt virgines / vidue & cōiugate. Septio
 de his q̄ sp̄dāt ad modū vite / siue quātū ad possessiones / scz q̄lit
 admonēdi sunt diuites & paupes. Octauo de his q̄ sp̄dāt ad va
 uos successus / scz q̄lit sunt admonēdi in aduersitate & p̄sp̄ritate
 sanitate & infirmitate. Et licz sint alie m̄lte orē de qb⁹ sunt hoīes
 admonēdi q̄a beat⁹ Gregori⁹ sufficient̄ distiguit varias amon
 itiones s̄m vauetates statuū & cōditionū .ij. Pastoralium. ca. iij.
 Et post instruit ibi / q̄nt̄ sunt ammonēdi diuites & paupes / plati
 et subditi / et sic de alijs. Ideo d̄ p̄dictis differētis ml ad p̄ns.

Distinctio p̄ma. Capitulum p̄mu. De in
 formatione hominū quantū ad differētias
 sexus. Quales debent esse viri.

Primo ergo notandum q̄ viri sunt admonendi. ut
 sicut sūt viri sexu. Ita sint viri statu et effectu. Vir
 enī dicit̄ a virtute / eo q̄ debet vincere libidines ait
 Aug⁹ li. s̄monū. iij. s̄mone. xiiij. qd̄ ait. Ap̄ls. i.
 Cori. xiiij. quando factus sum vir euacuavi que erant paruuli.
 Itē ut ait Salusti⁹ li. iij. Sic accepi mundiāam mulierib⁹ labo
 rē viri suemite: viri enī ē pp̄ue fortitudo & a viro dicit̄ virt⁹. ait.
 Culli⁹. iij. tusculanū. q̄stionū Itē ait aug⁹. iij. de ci. dei capi. xxiiij

Handwritten marginal notes in a cursive script, including names like 'Dna p̄p̄m' and 'Dna p̄p̄m'.

Tradās illud Ennij poete: moueb⁹ antiquis res stat romana vi
 usq³ / dicit q³ non sunt viri nisi mougerati id est habentes mores
 virtuosos. Itē vir debet p^{ri}ncipari. Ethicoz. viij. sicut ait Apo
 stolus p^{ri}me ad Cori. xi. Q³ vir est caput mulieris. Illi ergo
 sunt viri: qui vincunt libidines et virtuosis operibus laborāt / et
 virtuosis amouibus sunt ornati: et ordinate regunt vires inferio
 res / et appetitus carnales. de quibus Job. xxiiij. de ciuitatibus fe
 cerunt viros gemere / super quod Gregorius mora. xxvi. Q³ vi
 ri sunt: qui perfectis gressibus per viam dei non fluxe et eneruēt:
 s³ viriliter currūt. Et Job. xxvi. Cucurterunt viri. ibi Grego
 rius mora. xxvij. Viri perfecte vite / homines memorant et Job
 xxxvi. Accinge sicut vir lumbos tuos. Ibi Grego. mora. xxxiiij.
 scriptura sacra. Viros vocare consuevit qui nimirum domnū for
 tibus et non dissolutis gressibus sequuntur: illi ergo qui viri sunt
 sexu studeant vt sint viri adū et effectu: quia horribile est q³ sint
 viri sexu: et tamē femine vel effeminati effectu. Virilit⁹ inquit p^{ri}s
 agite et cōfortetur cor vestrum. puer. viij. O viri ad vos clami
 to. super quod Gregorius. mora. xxviii. Ego non feminis sed
 viris loquor: quia hi qui fluxa mēte sunt / mea verba perāpere ne
 quaquam possunt. Carnalis enim voluptas et feminea mollicies
 aut fluxa leuitas / et desidiosa odiositas effeminant. Itē dicitur
 de domo voluptatis / q³ nō est vir in domo eius. puer. vij. Once
 et voluptas carnalis potest assignari p^{ri} fontē salmāis: cui⁹ vnda
 vt in fabulis dicitur / aspectu decora / gustu dulcis / tactu suavis / et
 omnium sensu vsui gratissima. Sed tanta mollicie ingredientes
 eneruat / vt viri effeminatis nobiliozem sexum adimeret nec an
 te quisquam egreditur: q³ stupeat et doleat se mutatum esse in fe
 minam. Et de hoc Pollicrat⁹ libro quinto capitulo decimo. Et
 quia multi balneāt se in fonte voluptatis. Itē multi sunt effemi
 nati. Nāū tercio Ecce popul⁹ tu⁹ mulieres in medio tui. Et nō
 solum verificatur hoc de populo et personis infimis: s³ etiam de ma
 ioribus. Vsaie tercio. Effeminati dominantur eis quia effemina
 ti multa mala faciunt. propter quod dicitur Regum tercio capi
 tulo ix. Effeminati fuerūt in terra: feceruntq³ oēs abhominaciones

Capitulum Secundum. De instructione
 mulierū quantum ad sobrietatez.

Et non solum viu sunt ammonendi his modis. sed etiā mulieres cōmunitē ammonēde sunt. vt viuant virtuosē se s̄m statum suum scilicet vt subiectē sint viuis: sicut docet Apostol⁹ prima Cori. xiiij. Vt sint tacite non loquaces: sicut monet Apo⁹. prima Cori. ix. Mulieres ī ecclesia taceāt. Et vt non sint oīose vel vage: vel curiose loquentes: sicut monet p̄ma. Thimi. v. Reprehendens illas qui sunt tales: et ex consequēti dissuadēs. Item ammonende sunt. vt non sint vane/et ornātes se ad ostentationem: sicut monet beat⁹ petrus prima petri tercio. Mulieres sint subdite viuis suis. sequitur: quāz non sit extunsecus capillatura: aut circūdatio auri aut indumenti vestimentorum cultus. Specialiter autē sunt mulieres ammonende: q̄ sint sobrie et moderate in alimētis et in cauendis in ebriatibus: quia ait Valerius libro. ij. ca. i. Vni vsus olm romanis feminis ignot⁹ fuit scz ne in aliquod dēdus plaberentur: quia p̄ximus a libero patre in temperantē gradus: ad incōcessaz venerē esse consuevit / mulier enī ebriosa ira magna et cōtumelia/ et turpitudō ei⁹ non tegetur. Eccl. xxvi. Contrauo est de multis. sicut recitat Seneca epistola. x. ca. ix. Dicens q̄ maximus medicorū: feminis nec capillos dēfluere dixit: nec pedes laborare vel lauare: atq̄ nūc et capillis dēfluunt: et egre pedibus sunt non mutata feminarum natura est: sed vita: nam cum virorum latina vel legitima equaueunt. corporum quoque virilium in comoda equaueunt: non minus peruigilant: non minus potant quinimo vino et oleo et mero viros prouocant: et sequitur: beneficium sexus sui: suis viris perdidērunt/ et quia feminā exuertunt: morbis implicate sunt. Quid ergo mirandum: maximum medicorum in mendatio deprehendi: cum tot femine podagre et calue sint. Magna ergo diligentia debent mulieres studeu sobrietati que est conseruatiua pudicie: sine enim mero et vino fuget venus. ait Comē⁹. et recitat in eius epistola de amonono. Et Valerius libro tercio capitulo primo. Et debent cauere ab excessu in alimētis eo q̄ ventrē distētem cibo sequitur voluptas genitalium. ait Jeronimus. xxi. epistola. Vnde et antiquitus mariti precauebant: ne uxores biberent vinum/ vel saltem ne excederent. vt tactum est supra. vt ait Valerius. libro sexto capitulo tercio. Quēmetellius uxorem eo q̄ vinum bibisset. fuste percussam interemit. Quod factum:

*De p̄ximis p̄ximis
De p̄ximis p̄ximis*

De p̄ximis p̄ximis p̄ximis

non accusatore tantum sed reprobato caruit: unoquoque estimante optimo exemplo: illas violente sobrietatis penam rependisse. Et sane: quocumque femina vini usum immoderate appetit: omnibus virtutibus ianuas claudit: et delictis aperit. ut ait ibidem. Et ad hanc sobrietatem ut scilicet sint mulieres perfecte: sobrie et caste debent ab infanzia et iuuentute informari exemplo nutris matris augustini: que erat in choerendis puellis. cum opus esset: sancta virtute vehementer atque in docendis sobria vehementer. De qua narrat Augustinus. ix. confess. circa medium: quod erat decrepita: quod propter senectam et optimos mores honorabatur: et curam filiarum gerebat: scilicet matris augustini. et alterius scilicet ancille: que nutrix non permittebat eas preter horas quibus ad mensam parentum moderatissime alebantur: etiam si utroque exarscerent siti: nec aquam bibere sinebat precauens consuetudinem malam: et addens verbum sanum. Modo inquit aquam bibitis: quia in potestate vinum non habetis. Cum autem ad matros veneritis facite domine: apotecarum et cellariorum: aqua sordebit: sed mos potandi permanebit: hac ratione precipiendi et auctoritate imperandi: scilicet nabat auiditatem tenerioris etatis: et ipsam puellarum sitim formabat ad honestum modum: ut iam non biberent quod non deceret. Et sicut ibi narrat mater sua: tunc puella ad mensam parentum bibebat vinum de cuppa eorum. Et illa ad illud modicum more cotidiano addendo in eam consuetudinem prolapsa est: ut plenos mei calculos in hianter haureret: et cum ancilla cum ea litigaret: obiecit hoc cumen: vocans eam mei bibulam: quo illa stimulo percussa: respexit feditatem suam: confestimque damnauit et exiit. Ideo clamat ibi Augustinus admirando misericordiam: et providentiam dei: quid egisti deus. Unde curasti: nonne protulisti durum et acutum: et ex altera anima conuidium tanquam medicinale ferrum ex occultis prouisionibus tuis et uno ictu putredinem illam prescidisti: et de alterius insania sanasti alteram. Educatio ergo et ordinata nutritio multum valet ad tenendam perfectam sobrietatem.

Capitulum Tercium. Quales debent esse mulieres quo ad castitatem.

Onsimiliter sunt ammonēdi mulieres de castitate et pu-
 dicitia seruanda: ex quo eximius honor mulierum: vir-
 tuosus decor: fame: siue opinionis odor. Omnis enī pō-
 deratio: non est digna continentis anime. Eccī. xxvi. Et sequit̄
 sicut sol oriens mundo in altissimis dei. Sic mulieris bone spēs in
 ornatum dom⁹ sue. Et ibidē grā sup gratiā mulier sancta et pu-
 derata. Ut enī videtur in tractatu de duodecim abusibus. quinqu-
 tus abusus gradus: est femina sine pudicitia: sicut enim omnes
 bonos mores procurat et custodit in viuis prudentia: sic et ī femi-
 nis honestos aq̄ fouet custodit et nutut pudicitia. Et sequitur
 namq̄ impudica vita: nec laudem ab hominibus in presenti seculo
 nec remunerationē a deo speret in futuro: pudica vero famā bo-
 nā inter homines possidet: et de spe future beatitudinis gaudet. Et
 de hac pudicitia multum Valeu⁹ libro sexto capitulo primo. Et
 virorū et feminarum preapuū fundamentum: pudicitia ubi po-
 nit multa exempla de pudicis mulieribus q̄ sollicitate fuerunt
 diligentes in custodienda pudicitia siue castitate: que maluerūt vi-
 tam amittere q̄ pudicitiaz ponens. exempla de multis. Ut de muli-
 eribus que maritis occisis laqueis spiritū sibi expuerunt de quib⁹
 supra. Ubi de amore cōiugali. Et ibidem etiam narrat de greca
 femina: que cum hostium classe esset excepta. ut morte pudicitiaz
 tueretur: se in mare abiicit: cuius corpus littori appulsum: et se-
 pulture mandatum est: manifestatum est et eius memoria grecis
 laudibus celebranda. Ibidem narrat de lucretia: que quia a tor-
 quimo regis superbi filio: per vim stuprum pati coacta cum iniu-
 riam suam in consilio necessariorum deplorasset: ferro qd veste
 teatū attulerat se interemit. Similiter narrat de quodaz: qui
 filiam suam occidit: eo q̄ apius claudius potestatis viribus fret⁹
 stuprum eius expeteret. Maluit enim esse pudice filie interemp-
 tor q̄ corrupte pater. Ibidem narrat de alia muliere: que pa-
 ti stuprum coacta imperauit suis ut illum occiderēt: interfecitq̄
 caput absolum manibus retinens: ad coniugem venit: abiecta q̄
 ante pedes eius: iniurie et vltionis sue ordinem exposuit: huius
 femine quid aliud quisquam quam corpus in potestate hosti-
 um venisse dicat: nam nec animus vindicē nec pudicitia cupi pos-
 tuit. Narrat etiam ibidem de seueritate quorundam in vltione
 pudicitie: sicut de quodaz: qui postq̄ compeisset filie virginitatē

a quodam perditam: non contentus solum illum affectu supplicio
 Sed etiam puellam necavit: ita ne nuptias eius turpis celebraret
 acerbas exequas duxit. Et ibi de multis talibus mulieribus pena mor-
 tis deprehensis in adulterio et stupro. Et consimiliter de talibus
 narrat Ambrosius li. iij. de virginitate. Obi ait / quod pelagia apud an-
 thiochiam cum esset . xv. annorum / cum a predombus se circumdare
 videret absente matre et sociabus ait. Deus de remedio non offen-
 ditur et facinus fides alleviat / fertur ornasse caput non ut ad mor-
 tem ire deberet . sed ad sponsum / et cum hoc videret hostes: cepe-
 runt querere matrem et sorores: que cum hoc viderent dixerunt. Ec-
 ce aqua: quis nos prohibet baptizari. Precamur deus ne corpora
 nostra unda respergat / et tanquam si choros duceret: in meduis pro-
 grediuntur alveum: nec cadaver unda undavit: quia sancta mater licet
 sensu carens pietatis / tamen adhuc servabat amplexum: et religio-
 sum quem tenebat modum: nec in mari laxabat: tamen pro servanda
 corporali pudicitia vel cauenda iniuria: non debet se fidelis in-
 terimere. Sicut determinat Augustinus de civi. dei primo ca. xvi. ubi
 ait. Pudicitia est virtus mentis . que non potest auferri invite.
 Unde et xvij. ca. Loquens de lucrecia supradicta. que se interfecit
 quod egregie veraciterque quidam declamans . ait. Mirabile dictum duo
 fuerunt / et adulterium unum commisit / splendoide atque verissime ait Augustinus
 Intuens enim in duum corporum commixtionem unius nequissima cu-
 piditate alterius castissimam voluntatem: non quid coniunctione mem-
 brorum / sed quid diversitate animorum ageretur / attendens illud ait /
 et ibi bene de hoc: non ergo fidelis nec infidelis debet se occidere / ob ta-
 lia precauenda sed sustinere violentiam: non consentiendo voluntate li-
 bidini: quia pudicitia est res anime / virginitas res corporis: et ea
 integra in anima permanente / potest ista de corpore violentem auferri
 v. ait Augustinus. contra Julianum . viij. Non enim licet privata po-
 testate hominem occidere vel innocentem: cuius occidendi licentiam lex
 nulla concedit / et profecto qui seipsum occidit / homicida est. ait Au-
 gustinus. ubi supra de civi. dei ca. xxi. Quod vero sanctus Ambrosius . vocat illas
 mulieres sanctas: que se submerserant: sane quilibet intelligat: quod
 non ideo sancte: quia sic se occiderunt: sed alio modo quem novit deus
 quomodo quid voluit deus ut enim . ait Augustinus de civi. dei
 ubi supra capitulo . xxi. Sampson non aliter excusatur de eo quia
 seipsum cum hostibus et ruina domus oppresserit: nisi quod spiritu
 sanctus latenter hoc iusserit. qui per illum miracula faciebat.

An illo modo mulieres preidite inspirate se morti exposuerunt tangit Augustin⁹. cap. xxv. post de feminis: que se in fluuium p^recipitauerunt: tempore persecutioms: quarum ecclesia martiua celebrat: s; hoc fecerunt diuinitus iusse: non humanat⁹ decepte: non errantes s; obedientes. ut de Sampsonē: scilicet inquit potest / aliud nobis non est phas credere: cum autem deus iubet seq; iube^re sine vllis ambagib⁹ intineat: quis obedientiam cumen vocat: quis obsequium pietatis accuset. In mulieibus vero gentilibus zelus pudicie comendandus: excessus vero in factis quia se ne^rcauerunt minime immitad⁹. Quate reuerētie fuit pudicia apud paganos. narrat Solinus libro sexto capitulo. xv. Obi narrat de parte indie. vbi veneri se penitus abdicarūt / pecuniam nesciunt: nemo ibi nascitur: nec tamen deficit ibi hominum multitudo / locus ipse additus est pudicie / atq; pluri licet vndiq; gentiū properent nullus admittitur nisi quem castitas fidei innocentieq; meritum consequatur. Nā qui reus est / et leuis culpe quāuis summa op^rta vel summo pere adipisci ingressum velit / diuinitus sub^rmouetur. ita per immensum spacium seculorum incredibili dido / eterna gens est: cessantibus puerperijs. hec ille / pudicia ergo est honoranda: quando est perfecta / scilicet in affectu in omni sensu et effectu: et similiter in conuersationis gestu. ut enim ait Oaleu⁹. libro quarto capitulo tercio. Cum quidam formam cuiusdā pueu laudasset: alius incepsans intemperentiam. ait: non solum manus pecunia: s; oculos a libidinoso aspectu continentes esse debere. Et libro sexto capitulo primo. De quodaz qui dixit filie: ut nō solum virginitatem illibatam: s; etiam oscula ad virum sine causa sincera proferret id ē sine admixtione alicui⁹ libidinis. Unde Jeronimus contra Iouinianū. Didit q; diuellus duxit vxorem virginem / tate pudicie: ut illo seculo fieret pro exemplo: quo erat impudicia monstrum: non viciū tantum. hic enim in iurgio au^rdiuit: q; os fetidū haberet / et rediens conquestus est vxori de eo q; non dixerat ibi hoc ut q̄reret remedia. cui illa respondit: q; cre^debat omnibus viuis sic ora olere. Illa igitur laudanda in vtroq; / et si ignorauit viciū viri & si patienter tulit. hec ille. Et in hoc etiam laudanda q; non prebuerat osculum alteri viro: cuius contractum faciunt multi.

Capitulum .iiij. Quales debet esse mulieres que ad quietem et taciturnitatem
Mulieres sic caste: sunt ammonende que sint quiete et
 tacite. ut ait Crisostomus super Iohannem omelia .lxi. Mu-
 lierum est domi fieri et sic quiescere. sicut legitur de Sa-
 ra que erat in tabernaculo. Gen. xviii. et de beata virgine. Quod ad
 eas ingressus est angelus et ita ipsa erat in loco archano et secreto
 Luce .i. Mulier enim est scala ad temptandum. ut ait Gregorius.
 mora .iiij. Et parui sensus et deceptibilis: et magne voluptatis ait
 Nuicenna .x. phie. et fortis ad malitiam ait Crisostomus. ubi supra
 Et sicut ait erodocus. Mulier cum veste deponit verecundiam. ut
 supra habitum parte secunda: quid sit coniugium. Et ideo ne sint oc-
 casiones alijs ad peccandum: vel ne ipse labantur in peccatum: non
 debent esse vage vel inquiete vel garrule vel odiose sicut quod aposto-
 lus reprehendit tales pume thimo .ij. Dicens odiose discunt do-
 mos circuire etc. Ideo ut ait Cuiusdam ca. v. circa feminas maiorum
 instituta ceciderunt: que modestie / que sobrietati patrocinabantur
 cum aurum nulla ferat preterquam unicum digito / quem sponsus ob-
 primignosset per nubem anulo et a vino adeo abstinere ut matro-
 nam ob resignatos cello vinarie loculos media necarent. Item sub
 tomulo que vinum attigerat a mauto impune trucidata est: oscu-
 la autem propinquis offerre necessitas erat non alijs.

Capitulum Quintum. Quod mulieres sint in ornamentis temperate.

Sunt etiam ammonende: que sint ornamentis competens
 tibis et religiosis indute. prout docet beatus petrus qua-
 rum non sit extansus capillatura / aut circudatio aurum
 aut vestimentorum cultus et cetera. Unde de impudice se ornan-
 tibis loquitur Jeronimus. epistola .x. ca. viij. Ille oculos christia-
 nos scandalizat potius que purpuris et quibusdam suis ora ocu-
 losque depingunt / quarum facies egyptie nimio candore deformes
 ydola mentiuntur / et sequitur: quas nec numerus annorum potest
 docere que vetule sint: que capillis alienis verticem struunt / et pre-
 tertam iuventutem in rugis annilibus poliunt. Erubescat mu-
 lier christiana: si naturam cogit in decorem / si carnis curam facit
 in concupiscentiam. Et idem epistola .x. capitulo octavo. Quid fa-
 cit in facie christiana purpuris et cerusa / et sequitur / ignis iuve-
 rum fomenta libidinum: impudice mentis invidia / ornatus ille omni

non est: s; antichristi velamen. de hoc Cusosto. super Math. omelia. xxx. ubi ait. Adicere aliquid ymagini regie / periculū est / deū offendis: sobrietatē suffodis: zelotipie accendis flamas / zelavis meretricantes. Et de hoc Ambrosi⁹ multū in examerō omelia vltima. ubi ait. Pictus es o homo / et sequitur: noli delere bonā picturam: noli tollere picturam dei: et assumere meretricas: illa pictura vicij est: non decoris: fraudis nō simplicitatis / fallit / decipit / ut neq; illi placeas: cui placere desideras: qui intelligit non tuuz s; alienuz esse: quod vel quo placeas: et tuo displices auctou q; videt opus suum esse deletum. Et ponit exemplum de artifice qui indignatur cum videt opus suum adal teratum: sic qui adalterat op⁹ dei grauamen et graue cumē incurrit: graue cumē est ut puto: q; melius se pingat q; deus: diligenter ergo ammonende sunt mulieres vt a talibus caueāt. Unde narrat dñs Wilhelm⁹. pau. sien. in tractatu de vniuerso: de quadā muliere que cingendis ⁊ ornandis cubibus dum viueret intendebat apparuisse post mortem cuidam: p̄dians cunes et ornans: cui dixit q; illa p̄dmatio fuit sibi intolerabilis cruidatus / et q; p̄den ipse immensitate pondus eā grauabat / et depumebat intolerabiliter / qua apparitione placuit bonitati diuine insinuare: q; periculosa est studiositas odosa / in p̄diciis ornatis De differentijs autem pudicie virginalis vidualis coniugalis dicetur infra.

Secunda. Distinctio De instructione hominum secundū differentias etatū.

Similiter sunt ammonēdi homines cōmuniter de ordinato modo viuēdi s̄m differentias etatum Sicut enī varie sunt etates sic varie informationes vt enī ait pap. Quinta etas dicit p̄ septē ānos: q; dicit infātia Secda vsq; ad. xiiij. q; dicit puericia. Tercia vsq; ad xxviij. scz dolescētia. Quarta vsq; ad xl. vel .l. que dicitur iuuent⁹ vel virilitas. Quinta vsq; ad lx. vel lxx. protendit ⁊ dicitur seniu⁹ siue senectus declinata a iuuentute in senectutem. Sextaq; senectus q; nullo annorū numero terminat que etiā senium vel etas decrepita dicit de his Aug⁹ bene. Gen. primo. cōtra mamichros. Et q; his etatibus sunt quedā p̄pua vt ait Tullius de senectute ca. v. ē enim inquit infirmitas puerorum: ferocitas iuuenuz grauitas cōstantis etatis: senectutis vero matuuitas. Ideo ammonēde sunt homines s̄m differentias etatum.

m

Capitulum primum de informatione infantium.

De instructione igitur infantium: qualiter scilicet patres debent esse solhati dictum est supra. parte prima. Et de hoc Jeronimus omelia. qd non est parum apud deum bene educare filios. put ait. Apostolus de vidua si filios educavit etc. i. Thimo. v. Et idem de hoc multum epistola. lxxx. que intitulat de instructione filie. Obi magister ait. Oic pbe etatis et vite: eruditionisq; est eligendus. nec puto erubescit vir doctus in nobili virgine / qd fecit Aristo. in filio philippi / vt ipse libroruz utilitatem: imdia monstraret literaz: ne discat in tenero qd discendum est / quod difficile radit quod rudes animi imbuerunt lanaz conchilia vel cotilia colorem quis in pultum reuocet et testa saporem et odorem: quo primo imbuta est retinet. Exemplum de alexandro: qui moribus et in cessu leomidis magistri sui et vicij quibus fuit paruulus infectus / carere non potuit / cu esset dominator orbis. Et post / nux non sit remulenta: non lasciuia: no garrula / habeat scilicet filia modesta gerulaz id e nutumetum graue Et ibi bene de hoc. Ite Jeronim epistola. lxxxviij. Obi ait in tenera etate facilius sancte conuersationis vsus molestit optime ad instructionem. Pumi anni habet in se lentum quid et molle / et qd facile formari queat / et ad arbitrium volentis trahi. Et ponit exemplum de arbusculis: que in ptem quamlibet possunt flecti / et tenera animalia sine labore solent domari. Et sequitur: illud penitus solet inherere sensibus quod prius incedit. Dum mollis est etas et animus / duia facilius exercenda boni consuetudo. Et ibi bene de hoc. Consimilia exempla ponit Anselm de similitudinibus capitulo. liij. vbi ait. Qd mollis cera recipit ymaginez sigilli / et tenet eandem: cum est indurata cera: qd non potest bene formari / sic est de etate infantili / qd informari potest in illa etate: et sicut est de indurata cera: qd non bene formari potest sic et de etate indurata non prius informata. Sunt enim sobue nutuendi. prout ait Augustinus duodecimo de ciuitate dei capitulo quindecimo. Si pro viribus suis alatur infans fiet vt crescendo plus capiat: si modum sue capacitatis excedat deficiet antequam crescat. Et de hoc Beneca libro secundo de ira. Qd vinum negandum est pueris. ait Plato. nec abis quidem implendi sunt. distendent enim corpora.

Item sunt instruendi ab inicio fidei documentis. prout ait Hugo de sacramētis li. ij. pte sexta ca. xij. Quod patrum sunt fidei iussores pro eis: quos in baptismo receperunt / ut eos cum ad legitimam peruenerint etatem / admoneant / fidem redam: cōuersationes bonam custodire ante oia symbolum et dñicaz orationem eos doceant. Et Gregorius. vij. Registri. peto ut paruulos dominos quos nutus / p̄cipue moribus instruere cures / enuchos qui eis deputati sūt admone: ut ea illis loqui debeant: que eorum mētes ad caritatem circa se inuicem et erga subiectos in mansuetudinez cōpungant. Et sequitur / uerba nutuentiu aut lac erunt si bona sūt / aut uenenū si mala. Talia ergo non eis sugant: que postmodum ostendant: quod bona fuerint que ab eis suxerunt. Unde Jeronim⁹ monet. ubi supra quod nutrix non sit garrula. Item sunt pueri sume a peccatis coercēdi: quia multa sunt peccata puerorum sicut enumerat beatus Aug⁹. libro primo cōfess. ubi ait loquens de se. Cantillus puer et tantus peccator: peccabam inquit contra preceptū parentum et magistrorum. Unde narrat de peccato / quod furabatur pira cum sodalibus. Ibidem ait / uidi zelantē paruulum qui nondum loquabatur et intuebatur paruulus pallidus collactaneum suum / et ibi enumerat multa talia Ideo patres debent cohibere eos a peccatis quia ut ait Jeronimus epistola. lxxxix. usque ad septem annos puerorum peccata parentibus imputantur. Item sunt castigandi / et modo debito uerberandi secundum sententiam salomonis. prouer. xxij. Noli subtrahere a puero disciplinam. Et Eccl. xxxij. curua ceruicem eius in iuuentute. Et. vij. fili tibi sunt erudi eos / et curua illos a puericia. Item sunt amonēdi seu erudiēdi debitis artificiis atque conuenientibus suo statui: ut si sint nobiles erudiantur in operibus que sunt nobiliū / et si indigeant artificio uiuere erudiantur in artibus sibi debitis / ut possint uiuere cōmuniter et iuste Unde et de constantino dictum est parte prima: quod sic instituit filias suas in artē texendi et nendi: ut si necesse esset ex illis possent uiuere. Item sunt imbuendi fide et diuinis mandatis et informandi uirtuosis moribus / sicut tactum est. Et sicut fecit Tobias quarto. Ubi ait ad filium / attende tibi ab omni fornicatione. Et sic de alijs.

Capitulum Secundum. De informatione puerorum.

paruulos p̄cipue moribus

*ut quicquid resp ad
duos p̄cipue moribus*

Et sicut sunt informandi ab infātia sic in sequenti gradu
 etatis: que dicitur pueritia maxime in peccatis cauēdis
 in illa enī etate insurgunt libidines et concupiscentie.
 Ideo laborandū est vt sobrietate et castitate doment et labore.
 put ait Cuso. sup Math. omelia. xlix. vbi ait. vt terra infructu
 osa iuuentur: que si negligitur multas producit spinas: Et post im
 mittamus ignem et cōburamur p̄uidiosas cōcupiscentias. Item
 areas nr̄as ad feminis susceptionē in iuuetute sobrietate fulgeat
 q̄a inopinabile hoc sc̄z tranquillitate in fluctuationib⁹ potū / in ca
 mino non cōbuu / in iuuetute nō impudicū esse. Et ponit exēplū
 de Ioseph. Item tales sunt in laborib⁹ debitis exercēdi: q̄ statui
 suo cōpetant / et informādi bonis mouib⁹. Et de his vtrūq; Qu
 hus bene libro p̄mo. xxxviij. ca. Est adolescētis maiores natu ve
 reu / ex his eligere optimos et p̄batissimos: quoz cōsilio et audo
 ritate vel imitantē vel utatur. Et sequit maxie hec etas a libidi
 nib⁹ tollenda est / exercenda in labore et paciētia animi et corpis
 vt imbeallibus et auilib⁹ offitijs eoz vigeat inuoluta. Et post
 caueāt in temperātia / meminerunt verecundie qd̄ eut facilius si in
 huiusmodi rebus maiores natu velit interesse. Iuuetutis enī eti
 as insolentia senum cōstituenda et regenda prudētia est. Et idēz
 tuli⁹. li. ij. q̄stionū tusculan. q̄ leges ligurgi laborib⁹ erudiūt iu
 uetutez / venādo currēdo esuriēdo sitiēdo algendo estuādo. Spar
 te vero pueu ad araz verberib⁹ vel ab vberib⁹ accipiunt vt mul
 tus ex clunibus de visceribus sanguis exeat. vt habitū est de hoc
 supra. parte prima. Et de hoc seneca. xxxi. epistola: qui natus ī
 partia vel banomia arcum tendit in germania. Hastile vibrat in
 ytaliam equitate cautius hostem percutere. Item Salustius libro
 primo Loquens de quadam gente. Quos illius gentis est equi
 tare / ioculari cursum cum equalibus certare. Unde Cuius p̄mo
 tethouce. Quid agis micio cur perdis adolescentem: recitans
 verba terencij. Demas et micio fratres fuerunt. Et demas fi
 lium nutriendum tradidit micio quē nutruit et vestiuit lasciuē.
 Ita q̄ fuit ebrius et luxuriosus. Ideo ait Demas ad fratres
 Quid perdis adolescentem. Et vere: sic faciunt multi diuites:
 qui nutruunt in lasciuia sibi commendatos / et sic eos perdunt. Et
 sicut dictum est de pueis et infantibus nutruendis. Ita intelli
 gendum est de puellis s̄m quod dicitur. Ecclesiasticā septimo.

q̄ sint subiecti obediētes et obsequiosi: quia dicit̄ in tractatu de
xij. abusib⁹. Tercia⁹ abusiōnis gradus est adolescēs sine obe-
diētia. Et sequitur: sicut in semib⁹ sobrietas et moꝝ perfectio re-
quirunt sic in adolescentib⁹ obsequiū subiectio et obediētia vite
debentur. Et post: sicut fructus non inuenitur in arbore in qua p̄
m⁹ flos non apparuit: sic et in senectute. Honorē legitimū cō-
sequi non poterit: qui in adolescētia alicuius discipline non labora-
uit. Et ibi bene de hoc.

Capitulum Quartum. De informatione virorum

Qualit̄ aut̄ admonēdi sūt exītes in hac etate q̄ dicit̄ vir-
litas. dictū ē sup̄ de informatōe virorū / eo enī quo sūt
vigore virtuosiores / cōplexione tempatiores / in colum-
mitate saniores / ad sustinendū terribilia cōstatiores / eo ip̄o deñt
perfecti⁹ hūire suo creatou. dicētes cū p̄pheta. Fortitudinē meā
ad te custodiā / viriliter inquit age et cōfortet̄ cor tuuz. et su. d.
Job. vi. Que ē fortitudo mea vt sustineā. Obi Gregor⁹ mora.
vij. fortitudo iustoz ē carnē vincere / voluptatib⁹ p̄rijs cōtra-
ire / et delectationē vite p̄ntis extinguere. In di⁹ mūdi aspera p̄ et
nis p̄m̄is amare. p̄sp̄eritatis blandimenta cōtemnere / aduersita-
tis metū in corde sup̄are. Ysai. iij. de hoc. Qui cōfidūt in dño mu-
tabūt fortitudinē / et bñ ibi de hoc. Admonēdi ergo sunt tales. vt
sint viri adu. sicut et sexu. vt dictum est supra.

Capitulum Quintum. De informatione senum a senectute.

Qonsimiliter admonendi sunt senes. put dicuntur a se-
nectute / que dicit̄ senior s̄m p̄p̄iā. Q̄ sicut etas tempa-
lis corporalis creuit / sic crescat etas virtutis. Et vt in
tali etate sit omnīū voluptatū iuueniliū abdicatō: q̄a vt ait tūl⁹
de senectute p̄clarū mun⁹ etatis scz hui⁹ ē: q̄a aufert a nob̄ qd̄ in
adolescētia est viciōsissimū: scz voluptatē. Sic enī paulus cū fact⁹
erat vir / euacuauit ea que erāt puuli p̄ma Cor. xij. Multoma-
gis quando q̄s factus est senex / debet talia euacuare / p̄pter quod
ait Seneca ep̄la. lxxx. grās ago senectuti mee q̄ lādūlo me afflix-
it q̄cqd̄ debēbā nolle nō possuz. Itē sunt amonēdi tales. vt circa
solitaria studia sit eorum occupatio. Unde Seneca vbi supra.

Ago gratias senectuti q̄ ledulo me affixit. et sequitur: cum libel-
 lis michi plurimis vel plurimū sermo est. ut enī ait Auicenna p-
 te. v. de aia. post xl. annos intellectus roboratur. Et tulus de se-
 nectute ca. viij. Q̄ memoria industria & ingenium vigēt in senibus
 quod est intelligendū de senib⁹ dicto modo scz antequā sint decre-
 piti. Et idēz Seneca. epistola. lxxvi. queus quid doceā / respōdeo
 senī esse discendū. Et idēz: quid stult⁹ est q̄ qd̄ diu non didice-
 us non discere oīs etatis homines scola admittit i hac senescam⁹
 tā diu discendum est q̄ diu nesciat. Et si puerbio credim⁹ q̄ diu
 viuas nec vlli rei magis. hec equital cōuenit q̄ huic. Itē sunt ad-
 monēdi q̄ in eis sit vsus virtutū reditudo: quia ut dicit Ambro-
 in examerō. p̄mo Senec⁹ in bonis moueb⁹ dulcior: in cōsilijs vti-
 lior: ad cōstantia subeunde mortis patior: ad reprimendas libi-
 diues fortior. Et tull⁹ vbi supra de senectute. q̄ arma senectu-
 tis sunt artes: exercitationes q̄ virtutuz. Et post nichil est iocū
 diul senectute stipata studijs virtutuz. Unde senes pl⁹ agunt cō-
 silio auctoritate et sentētia illis qui laborāt. put ibi exemplificat
 Tull⁹ de multis phis et eoz cōsilijs. Itēz debet in eis bonoz
 moꝝ esse perfectio / ut tactū est sup. ab ambro. Et veritatis alijs
 predicatio. put ait Valeu⁹ li. i. ca. vi. De quodā. q̄ respondit
 duas res que amantissime vident hominibus licentiā sibi prebere
 ad libere loquēdū: scilicet senec⁹ et orbitas. ex quo enī erat senex
 et cito moritur⁹: nec habebat profē p̄ qua esset sollicit⁹. Ideo li-
 bere dicebat veritatem: nec timebat.

Capitulum Sextum. De informatione senum a senio.

Si senes sic dicti: debēt esse tales multo magis senes di-
 cti a senio: quod est decrepita etas: senes dicti q̄ se ne-
 sciant: delirant enim propter nimiam etatem: quia ut
 ait Seneca epistola sexta. Senectus est fex et edificium putrefa-
 ctum: ruens vndiq̄. Et epistola. xxxi. Quemadmodum senec⁹
 sequitur adolescētiā / ita mors senectutem. Et idēz / quemadmo-
 dum in nauī que sentinā trahit cum vna vna et alteri obstitit
 vbi pluvib⁹ locis laxau cepit et ceteris succurri non potuit / na-
 uigio deinceps distentis. Ita est de simili corpore tanquam de pu-
 turo edificio: omnis iūctura dilabitur: et dum alia exapitur: alia
 distenditur. Circūspicienduz igitur est: quomō exeat. Et sequit

nihil habet quod speret: quem senectus ducit ad mortem: huic
 om̄i inter cedi nō potest. Alia genera mortis spei mixta sunt: nō
 sic de senectute. Sūme ergo debēt cauere senes ab excessu in alimē
 tis et potib⁹: quia ut dicitur in libro naturalium. Senes citius in
 ebriantur s̄m Aulsto. quia meis corpus siccum / et in membris
 durioribus naturales meatus obstruantur et ideo exalatio ad ce
 rebrum ascendit. Et sequitur / hinc fit ut s̄m senes magis iuue
 num ebriorum laborent tremore scz membrorum / titubantia lin
 gue habundantia loquese / iracundie conditacione. Studiuz ergo
 talibus senibus sit / ut mouantur in eis vicia anteq̄ ipsi mouant̄
 put ait Seneca epistola .xviij. Mouantur inquit in te vicia p̄
 On̄ ait ibidez dimitte voluptates turpidas. Et ibidez: numerā
 annos tuos / pudebit eadem velle que volueras puer eadem para
 re. Et epistola lxxvij. Nec enim debent esse opera senis / illa nol
 le que voluit puer: et bene moui. vnde ait ibidem ante senectutez
 creauit ut bene viuerem in senectute vnde ut bene mouat. Si ve
 ro non fuerit talis: est puer moribus scz centum annorum Vlai.
 xl. puer centum annorum mouetur. sicut exponit Grego. mora.
 xvij. nichil enim est turpius: q̄ senex māpiens viuere ut ait Se
 neca epistola .xviij. Sero est tunc viuere: cum desinendum est.
 hoc enim debet esse studium senum abdicare omnes p̄teritas vo
 luptates: recordare iugiter priores culpas et defeciones: recogi
 tare suas penalitates semiles: q̄a ut ait Gregorius supra euan̄.
 libro primo omelia prima. In illa etate statura curuatur / cer
 uix exicat̄ depomiturq̄ frequentibus suspirijs pectus vrgetur:
 virtus deficit: loquentis verba anxilitus intercedit / et si languor
 deficit senibus: ipsa salus egritudo est. ut enim recitat Seneca epi
 stola .c. verba virgilij. Optima queq̄ dies miseris mortalibus
 eui. Prima fugit: subeūt morbi: tristisq̄ senectus. Et labor et
 dure rapit in clementia mortis. Et sequitur ibidem: meliora pre
 teruolant: deteriora succedunt. Et ponit exemplum bonum quez
 admodum ex amphora quod effluit sincerissimuū est et grauissi
 mum et turbidum subdit vel subsistit: sic in etate nostra quod
 optimum est in principio est: idq̄ exhauruū in alijs patimur: ut
 nobis fecem referuemus. vnde et senectus insanabilis mor
 bus est. Ideo senectuti cognomen imposuit: tristem illā vocauit

scilicet virgilius: et alibi passantes habitant morbi: tustisq; sene-
 dus. Et ideo boetius de consolatione primo. venit pparata ma-
 lis inopmata senectus: et dolor etatez iussit inesse suam. Et sciunt
 senes se non habere annos qui transierunt: et se dicunt habere. p
 ut dicit bellius cuidam dicenti. lx. annos habeo: hos inquit dicit
 lx. quos non habes. Et hoc ideo: quia fluit tempus et audivisti
 mos sui deservit: nec quod futurum est meuz est: nec quod fuit. ait
 Seneca de naturalibus questionibus li. v. in fine. Ex quo ergo
 non restat spes sem de vita et impossibile est diuturna dilatio mor-
 tis: non restat nisi ut studeat bene mori: et in senecta vberu: et ple-
 nus dieru cu sanctis patribus. Et ut sic moriatur: debet bene vi-
 vere in iuventute et cōgregare. Eccl. iij. que in iuuetute tua non
 congregasti: quomō inuenies in senectute tua: sicut enī dies iuue-
 tutis tue: sic et senectū tua. Deutro. xxij. Et debet mori: relin-
 quens bonū exēplum iuuenibus post se: sicut fecit ille bon⁹ senex:
 de quo scōi Mach. v. qui ait: adolescentibus exemplum forte de-
 reliquā. Quā gloriosi vero sūt boni senes. ait Ecclesiastic⁹. xxij
 Quā speciosa inquit veterana sapientia. Et sequit corona senuz
 multa sapientia. De sapientia et virtutib⁹ senum virtuosoru Tu-
 lius libro de senectute. vbi multa elegāter de instructione senum.
 Et valerius libro. vi. de semib⁹ virtuosis: et eorum operibus: et
 longeuitate. vbi narrat de quodaz: qui cum centesimum annum
 ageret: interrogat⁹: quapropt diu viuere vellet. Nit qā nichil
 inquit habeo quod senectutem meam accuset: non enim est glori-
 andum sem de senectute etatis: nisi assit senectus sapientie et virtu-
 tis. prout ait Seneca epistola. i. non ut diu viuam⁹ curanduz s:
 ut satis est et longa vita plena sit. Impletur autem: cum anim⁹
 sibi suum bonum reddat: et ad se potestatem sui transtulit. Quid
 illum. lxxx. anni iuuant per mercedem exacti: non vixit iste sed in
 vita moratus est. Et sequitur quemadmodum in minoris corpo-
 ris habitu potest homo esse perfectus: sic et in minor tempore
 modo: potest esse vita perfecta. Quis quid sit amplissimum vi-
 te spacium: usq; ad sapientiaz venire &c. Et ibi bene de hoc. Et
 ibidem de alijs semibus virtuosis. Contrauo secundus gradus
 abusivus est senex sine religione. prout dicit in tractatu de duob⁹
 decim abusivibus. vbi dicitur: quid stolidius fieri potest: si mens
 ad perfectionē festinare non contendat: quando totius corporis
 habit⁹: senectute confectus: ad interitum properat: calligāt oculi

auus grauitate audit. Et sic de alijs membris que omnia ruiturã
domum corporis cito pronunciant. Et ponit exemplũ / sicut in ling-
uis reproba arbor apparet: que post flores fructus non exhibet
sic reprobus est quẽ flos iuuentutis deservit / et tamẽ bonorũ operuz
fructus maturos proferte parumpendit. Et subiungit ibidem qd
cauende sunt due particule que in vilius carne non veterascunt /
et homines ad peccatum trahunt: scz cor et lingua: quia cor no-
uas cogitationes machinari non desinit: lingua vero loqui quecũ
qz cor machinari senserit. Caueat ergo senilis etas / ne iste parti-
cule iuuenescẽtes totã armoniaz deapiãt. Et subiicitur regula ge-
neralis: vnicuiqz etati considerandum est. quid etati eminenti dig-
num sit / hoc agit quod nec vitam nec etatez confidat nec ministre-
rum vilescat. predicator ergo cum predictis conferat de his que
sunt cõpetenda cuilibet differentie etatis: dissuadendo que sunt no-
cua vel inhonesta / et contraria suadendo.

Tercia. Distinctio Capituluꝝ primuz. De informatione no-
bilitum. Q non gloventur de sua nobilitate.

Debet similiter predicator ammonere homines et cõ-
ferre cum eis de his que spectant ad differentias cõ-
ditionis. Sunt enim aliqui nobiles & ingenue condi-
tionis. Sunt alij inferius et seruilis conditionis.
Nobiles ergo ammonendi sunt / vt se non effecerint & gloventur
inamiter de illa nobilitate: nec alios cõtemnẽt ac vilipendant. om-
nes enim eque nobiles sunt salicet respiciendo originem. Sed illa
nomina seruus libert⁹ vel libertin⁹ aut ex ambitione sunt: aut ex
iniuria ait Seneca epistola. lviii. Job. xxxi. Nunquid nõ i vte-
ro fecit me: qui et illum. ibi Gregori⁹. mora. xxi. vt habitum est
supra / omnes homines natura equales sunt / s; accessit dispensato-
rio ordine / vt quidã prelati alijs videantur &c. Et ibi bene de hoc
Ratione ergo indifferentie originis non oportet multum gloria-
ri. quid enim superbis terra et omis Eccli. x. Item non oportet
gloriari ratione inferioritatis illius partis cuius ẽ ista nobilitas.
Est enim ex parte carnis et sanguinis: que est infima pars homi-
nis. propter quod et ppheta Osee. ix. Gloria eorum ab vtero
et partu. Item nec ratione alienitatis illius nobilitatis ab homi-

ne cuius esse dicitur / sicut loquitur Boetius . iij . de consolatione
 phi . capitulo vi . q̄ sit inquit in ane & q̄ inutile nobilitatis nomē
 quis non videat : que si ad claritatez refertur / aliena est : videtur
 namq; nobilitas quedaz de meritis veniens laus parentum . que si
 ad claritatem predicatio facit / illi sunt clari necesse est qui predi-
 cantur : quia splendidū te si tuā non habeas aliena claritudo non
 efficit . Itē apuleus de deo socratis in omnib⁹ considerandis no-
 li illa in aliena estimare . Et sequitur / aliena voco que parentes
 pepererūt . Et post generosus es parentes lauda . ideo Jerom⁹
 m⁹ . epistola . c . xxxij . Q non est gloriandum de nobilitate carnis
 quia nec virtutes nec vicia parentū imponenda sunt filiis : nisi fu-
 erunt imitatores parentum . item Cusostom⁹ . omelia . v . Q no-
 bilitas vel bonitas parentuz vel cognatorū non valet : nisi fuerit
 mus nosipfi boni . Et idē omelia . ix . vbi ait : q̄ bonitas parentū
 non prodest / p̄nens exēplū . de esau Item super iohannē omelia
 89 . Q non valet habere patrem Job sine operibus . Item non
 est gloriandum de ipsa videlicet cognatione / ratione modice vel
 nulli⁹ utilitatis . Quod ait Cuso . sup mathē omelia . ix . vbi sup
 Q nichil prodest malis bonitas parentum / et nichil obest bonis
 eorum malicia . Et idē super iohannez omelia . xxxij . Q cogna-
 tio carnalis non valet sine spirituali . Item non est gloriandum de
 nobilitate carnis . Nec est gloriandum de cognatione ratione po-
 tentialis de generationis ab illa . Nobiles enim dicti . illa nobilita-
 te sepe se degenerant . prout ait Valerius . libro tercio capitulo
 quinto . Ponens exemplum de multis qui a splendore parentum
 degenerauerunt / dantes seipfos ignaue sordibus et nequie . vbi
 ait de quodaz tali . Quid est monstro similis . Unde vocat ta-
 les nobiles : nobilia portenta imbuta sordibus . Similiter vocat
 deformes eos : nimio umbras gurgite turpitudinis : hinc et qui-
 dam sapiens ait . q̄ non viuentes fm nobilitatez parentum s̄ sub
 umbra eorum : similes sunt locis sordidis sole illuminatis . Itē
 non est gloriandum de predicta nobilitate : ratione iudicij duci-
 ous : nisi filius sit imitator patris . Quia vt ait Cusostomus .
 Vbi supra . omelia vicefimanona Virtus parentum nichil valet
 sed ex hoc magis iudicium summimus . vt enim ait Iuuenalis lo-
 quens de tali nobilitate . Omne animi vicium tanto conspec-
 tuius in se cumen habet : quantomagis qui spectat habet .

Et ibidem incipit eorum vel ipsorum contra detestari parentum
 claraq; faciem preferre pudendis. predicta ergo nobilitas: vana
 infructuosa ponderosa noxia: nisi cōcomitet vera nobilitas: quā
 virtus facit. ut ait ibi Iuuenalis q; virtus nobile efficit ait Aug⁹.
 seu poe: a nobilitas vera est animi: que moribus ornat. Nec appe
 tenda acq;renda et retinenda: ille enī est generosus qui ad virtu
 tem bene a natura est cōpositus. ait Seneca epistola. xlv.

Capitulum Secundum. De vera nobilitate.

Tem ille est nobilis qui s; p; hie documēta viuit / nobi
 lem enim animum facit p; hie. Unde epistola. xlvij. Q
 platonez philosophia facit nobile: non generositas: ve
 ra autem et spiritalis atq; vtilis nobilitas: facit generatio spi
 ritualis: que est s; m; deum. prout ait Cuso. super mathm omelia
 xlvij. Q; vna est nobilitas sola voluntatem facere dei: et hic est
 modus nobilitatis. nec i filijs magnū sapiam⁹: nisi virtutē eorū
 habeam⁹: nec in patrib⁹ nobilibus: nisi similes illis simus. Et de
 hoc Jeronim⁹ de cōiugio. vbi ait: sola aquo deuz libertas est: nō
 seruire peccatis: summa apud deū nobilitas est: clarere virtutib⁹
 Itē beat⁹ Bern⁹. ad Eugemium. Genus ap;stolorū non est aliū
 de nobile: q; morū ingenuitate: et fidei fortitudine. Monendi sunt
 igit nobiles: nō vt glouent inamē de carnali nobilitate / s; vt eo
 ipō diligent⁹ caueāt a peccatis. put ait Cull⁹. li. de offi. ca. vij
 In honore et potentie ac glorie cupiditatib⁹ / magis cauedū est
 ne quid peccet: tamē econtrauo est de multis vt ait Gregou⁹. p
 mo dyalogorū. xix. ca. Nonnullis solet nobilitas generis pate
 ignobilitatē mentis: et tales faciunt sibi quasi clipeum vel castra
 ad peccandum / vel defendendū se in peccatis de sua nobilitate Cō
 tra qd ait puma petu. ij. quasi liberi et nō solum: quasi velamē
 habentes malicie libertatem.

Capitulum Tercium de ignobilibus

Contrauo monēdi sunt ignobiles. vt studeāt esse no
 biles virtutib⁹: quāuis nō sint nobiles nobilitate sangui
 nis: q; humili loco nati multi clari fuerūt. put ait Oa
 leu⁹. li. iij. ca. vij. Ponēs exēpla de tlib⁹. sicut de tullio hostilio

quem in cunabulis accepit agreste tugurum. Eiusdem adoleſcētia in pecora pascendo fuit occupata: validior etas. Imperū romanum rexit et duplicauit: senectus in altissimo maiestatis fastigio fulsit. Et ibidem de alijs talibus. Similiter narrat qualiter humiliter nati. fulserunt nobilitate phie. Socrates inquit: non solum hominum consensu: verum etiam appollonis oraculo sapiētibus: iudicat⁹ phanaticę vel phanaretis matre obstituce: et sophamisto patre marmozateo vel mozauro gemitus ad clauſſimū gloue lumine accessit: et si virt⁹ per seipsam existimat magister vite optimus. Et ibidem quā matrē eripetes. aut quem patre: demostenes habuit: ipoz quoq; seculo ignotuz fuit: alterius enī matrem cultellos vendidisse: omnium pene doctorū litere loquūtur: Sed quid aut illius tragita: aut huius oratorua vir clarus: natus ergo de humili genere: clarus tamen phia. et virtutib⁹ factis magis est cōmendabilis nobili nato et alto genere: talib⁹ carente. Unde iuuenalis vbi supra: malo pater tibi sit thetelides dummodo tu sis eatidem similis: vulcanaq; arma capellas id ē ardentia et vibrātia compescant: q̄ te thetelidi simile poucat achilles: quasi diceret Melior est pbus natus ex patre humili et vili: q̄ natus ex patre nobili: et tamen improbus et vidofus.

Capitulū .iiij. Q non est glouādū de peminētia donoꝝ nataliuz

Et sicut glouandū non est de nobilitate parentum siue nobilitate virtutū / ita sunt ammonendi homines ne glouentur inaniter de excellentia donorum naturalium nisi regantur et regulentur regulis virtutum gratuitatum: ymo quādo plura acceperit quis dona naturalium siue a parte anime q̄ lia sunt ingenium et memoria: siue a parte corporis qualia sunt simitas pulchritudo et agilitas: et sic de alijs: tanto debet esse humilior. Math. xxv. omi dedit v: talenta. alij duo: alij vnum. vbi Gregou⁹. tāto q̄sq; debet esse humilior: ex munere: quāto se obligatio rē esse cōspiciat in reddēda ratione. li. i. omelia. ix. Et prima ad cori. iij. Quid habes qd non accepisti: si aut accepisti qd glaus quasi non accepit. Ideo ieremie nono: non glouetur sapiens in sapientia sua: nec fortis in fortitudine sua: cum enim omnia talia communia sint bonis et malis: non debet quis ex talibus extolli: sunt enim dona quedam hereditaria id est heredum domini.

Et quedā filiorum cōcubinarū. ait Aug⁹. de patientia. Et Grego⁹. mora. ij. Quedā sunt dona: sine quib⁹ ad vitā nō pertinēt. alia sine quibus ad vitā perueniūt. Et idem primo mora. xi. Quedā sunt dona que munit: quedā que ornant: de talib⁹ ergo nullus extollat: ne per talia peccata cumulēt. Sunt multi abutentes donis dei: sicut qui per industias naturales siue prudentiā impugnant alios et seducunt: et mala multiplicāt. Sapientes inquit sunt: ut faciāt mala: bona autē facere nequeūt. Ysaie. vi. Et luce. xvi. prudentiores sunt filij seculi q̄ filij lucis. Similiter sunt abutētes suo pulchritudine: et alios allicientes ad malum: quales sunt homines pulchri & impudici: vel mulieres: quā pulchritudo alios alliciat: et intoxicat: cū deberēt amplius deum laudare et amare. puer. xi. Circul⁹ autē in nauibus suis: mulier pulchra et fatua. sus enim licet habeat circulum aureum in nauib⁹: illi non parceret quin supponeret stercoreb⁹: et foderet immundiciā obuiā: ita mulier pulchra et fatua: pulchritudine suā ostētat omnī scortatorū: et cōmiscet omnī feiditati: cum eam deberet occultare: ne insipientes illaquearet. Exemplo illius adolescentis. de q̄ narrat Oaleus libro. x. Qui adolescens excellētis pulchritudinis cum mira specie q̄ plurimum feminarū illustrium oculos sollicitaret: Ideoq̄ cum viris ac parentib⁹ earum: se suspectum esse sentiret: oris decorem vulnereb⁹ diffudit: difformitatemq̄ sanitatis sue fidem: q̄ formaz irritamentum aliene libidinis esse maluit. Et de hoc narrat Ambro. li. tercio de virginitate. Iuuenē veteres fabule ferunt: cum ppter ammirandū pulchritudine in amores incenderet feminas: stigmateb⁹ inarasse vultum suum ne qua eum amare posse. Moneat ergo / predicator diuinus homines nō gloriari de predictis: nec arroganter se offerre: quia non ex talibus sunt existimandi homines. prout ait Seneca epistola lxxix. ubi omnia bona sua constāt in propria vel in proprio. Et ponit exempla: vitem fertilitas cōmendat: et sapor vinū: velocitas seruum ferre sartinā equū &c. id cuiq̄ rei optimū esse debet: cui nascitur: quo censetur: in homine quidez optima est ratio: hac animalia antecedit: deos sequitur. Ratio ergo pfecta: proprio bonum eius est: cetera illi cū animalibus cōmūnia sunt: ut scilicet homo et leones similiter valēt. formosus est et pauo: velox est et equus. Quid ergo in homine proprio et respondet: ratio. Et hec recta et cōsummata felicitatē hoīs implebit. Sed non est ratio pfecta sine diuina

gratia sine gratuita virtute. Unde ait ibidem Seneca. hec ratio perfecta virtus vocatur eademque honestum est / id itaque vniuersum bonum est in homine: quod vnum hominis est. Et post: bonus autem est homo. Si ratio explicita est recta et ad nature sue utilitatem accommodata. hec vocatur virtus / hoc est honestum et vnicum hominis bonum / et ibi bene de hoc. Qui autem gloriatur in domino gloriatur. prima Cor. xi. Gloria enim nostra est testi. consuetudine nostra. Unde et sapientes virgines habuerunt oleum in vasis suis sed fatue caruerunt Math. xxij.

Quarta. Distinatio Capitulum primum. De informatione hominum quantum ad differentias sustentationis et admonitione diuitum.

Debet similiter predicator dei / alioque homines utiliter et amonere secundum differentias sue sustentationis vel possessionis. Ammonendo diuites eo modo quo debent amoneri etc. Et similiter pauperes. et quia de hac ammonitione Gregorius. ij. pastoral. ca. iij. satis instruit. Ideo dicendum breuiter de his ad occasionem dandam. Sunt enim diuites ammonendi quoad diuitiarum congregationem. ut non iniuste congregentur scilicet per rapinas / usuras vel dolosas mercaturas / siue per alios modos quibus iniuste congregantur / propter quod dicuntur mammonem iniquitatis Math. vi. unde Jeronimus. epistola. 98. Omnis diues iniquus / vel heres iniqui est. Isti sunt etiam ammonendi: ne diuide ab eis inordinate appetant vel amentur. Qui enim volunt diuites fieri incidunt in varias temptationes. prima Thim. vi. Et qui amat diuitias: fructum non capiet ex eis. Ecclesi. v. Item sunt ammonendi ne impie ab eis retineamur / pauperibus esurentibus et sitiensibus non prouidendo. Ecclesi. v. Noli anxius esse in diuitijs iniustis. Et prima Ioh. iij. Qui habuerit substantiam mundi huius et videt fratrem suum necessitatem patientem et claudit viscera sua scilicet ab eo: quomodo cautus dei est in illo. Item sunt ammonendi ne confidant in diuitijs eo quod caduce sunt et defedibiles: protegere non valentes nec defendere / in die ultionis: nisi bene erogentur. prima Ioh. xi. Qui confidit in diuitijs corruet / Et ibidem: non proderunt diuitie in die ultionis. Item sunt ammonendi ne superbiant de diuitijs nec pauperes contemnant. prima Thim. sexto. Diuitibus huius seculi prece: non sublimis sapere: nec parare in incerto diuitiarum. Non enim propter diuitias apud deum sunt electi Jacobi secundo

Nolite in personam acceptione habere fidem et sequi. Si in-
 troierit vnus in conspectu vestro: vir annulum aureum habes. Item
 sunt admonendi ut sciant se non posse ex hoc mundo diuidias ferre se-
 cum Job. xxij. dicens Diues cum dormierit nichil secum aufert.
 Ibi Gregorius mora. xvij. Diu cum rebus nostris durare non
 possumus: quia illas aut moriendo deserimus / aut ille nos viuentes
 quasi deserunt pereundo. Et ideo restat / ut diuites ammoneantur
 de comutando terrenas diuidias per celestibus. put ait ibidem Gre-
 gorius. Terrena seruando amittimus / et largiendo seruamus pa-
 trimonium nostrum retentum amittimus: vel perdit: manet ero-
 gatum. Et sequitur / agendum nobis est: ut res absolute peru-
 ras: in non pereunte cogamus transire mercedem. Ideo luce. xvi. fa-
 cite vobis amicos de mamona iniquitatis. Prima thi. v. diuitibus
 huius seculi precepe. Et sequitur / bene agere diuites fieri in bo-
 nis operibus facile tribuere: thesaurizare bonum fundamentum.
 Pauperes enim sunt laterarii nostri in celum id est efferentes ele-
 mosinas que dantur eis quo ad fructum ait Aug. li. primo ser-
 monum f. iij. Elemosina enim viu quasi sacculus cum ipso. Eccl. i.
 xxix. Ideo voluit dominus quod aliquid essent pauperes: quibus daret
 elemosina: ut regnum celorum esset venale. ait idem. xxvi. sermo-
 ne. Item sunt admonendi diuites / ut precauant et precogitent
 futuras penas: que irrogabuntur diuitibus id est amatoribus diui-
 tiarum / et eis abutentibus. Luce. vi. De vobis diuitibus: qui hic
 habetis consolationes vestras Jacobi. v. Agite nunc diuites / plo-
 rate ululantes in miserijs vestris. Iuste ergo debent diuites con-
 gregari / oromate amari: pie erogari: et saltem affectu contemni
 ut dictum est. Sunt enim bone: sed non quod faciunt bonum: nisi qui-
 bus est bene vti. prout ait Augustinus. De verbis domini sermo-
 ne xij. Quid prodest bonis: plena archa / inanis conscientia / bona
 vis habere: sed bonus non es: nec esse vis bonus. Erubescere debes
 de bonis tuis: si domus plena bonis / et te habet malum dominum.
 Non enim ex his est homo estimandus vel reputandus. prout
 ait Seneca bene epistola lxxix. Cum voles veram estimationem
 hominis videre et scire qualis sit: nudus inspicere / ponat id est deponat
 patrimonium honores et alia fortune mendacia / corpus ipsum exu-
 at: et animum intueri: qualis quantusque est: alieno an suo magis.
 Et non solum ammonendi sunt diuites de predictis sed etiam am-
 monendi ad confidendum diuitiarum vilitates: quia lutum sunt

terra sunt Abacuc. ij. De ei qui multiplicat nō sua: vsq; quo cōtra se aggrauat densum lutum. Unde apostol⁹ vt stercoza arbi tratus est: que retro sunt obliuiscēs Philipp. iij. Itē ammonendi sunt ad considerandum molestias cōmittantes. Spine enī sunt suffocantes verbum dei. Luce. xij. put expōit Gregor⁹. omelia. xxi. Ideo quia mentē cogitationum suarum punctorib⁹ lacerant. Itē sunt ammonendi ad considerandum eorum fallacias propter quod dicit saluator: fallacie diuitiarū. Et vere fallaces. ait Gregorius omelia predicta: quia nobiscum diu permanere non possunt: et quia mentis inopiā non deponunt: diuide enī sunt umbra/imbeillis fumus qui dissoluitur: flos agri. Ideo nō est in eis gloriandum. ostendit Cuso. sup. Johannē. Et sapientie. v. Quid profuit nobis supbia et diuitiarū iactātia ꝛc. Sequitur. Trāsierunt omnia velut umbra. Item ammonēdi sunt. vt cōsiderent multimoda impedimenta eorum: ligamenta enim sunt muscipule sunt: onera sunt: amantibus eos. sapientie. xiiij. Creature dei facte sunt in temptationem anime hominū et in muscipulā peccatoribus insipientiū. Unde Aug⁹. in de verbis domini omelia trigesimatercia. Amor rerum temporalium viscus est spiritaliū peccatorū occupisti existi: amor mūdi adulterat animā Amor castigatōrum castigat. Amor fabricatorū vel creatorū castificat. omelia liij. Et quia difficile est habere diuitias et nō amare: ideo periculose: sunt possessoribus. propter quod ait saluator Math. xix. Si vis perfectus esse: vende et vende omnia ꝛc. Et sequitur: facilius ē camelum per foramen acus transire: q̄si diceret in re. ce. Idē et multa alia considerantes antiqui diuitias contempserunt: tam domini siue regentes: tam studiosi siue sapientes: q̄ sancti ac filium dei sequentes. vt patebit infra parte sexta. vbi ꝛc. De religioso cum paupertate. ps. Diuitie si affluāt nolite cor apponere. De diuite nō cōsiderāte predicta: nec prouidente sibi de eternis tabnaculis. bene in tractatu de xij. abusioibus. vbi dicit. quart⁹ abusio mis gradus est diues absq; elemosina: qualis est ille: qui supflua sua non distribuit indigentibus: nec thesaurizat in celis. Et ideo dicuntur maledicti auari. Math. xxv. Quia qui preterebant eorum habitacula: non dicebant: benedictio domini sit super vos: talis fuit diues epulo. Luce. xvi.

Capitulum Secundum. De admonitione pauperum.

Qon similitur pauperes sunt admonēdi de his que ad eos spectant. Et cum dicat paupertas duobus modis scilicet necessitate et voluntate / et etiā sit paup: qui vult esse diues / scz qui paup est reb: non volūtate. put ait Aug⁹. li. pmo pmonum. xi. smone. Qualiter sit instruend⁹ paup volūtate / dicit infra pte. vi. vbi de voluntaria paupertate religiosoz. Paup aut necessitate ē instruend⁹ de longanimitate sufferētia sue paupertatis vt eā sustineat quasi medicamētū et purgamentū suaz impfediōnum et afflictionū. put ait Gregou⁹. sup euan. omelia. vi. Loz quēs de diuite epulone / et lazaro paup / q quos mox infirmitas vulnerat / medicina paupertatis curat Ysaie. xlviii. elegi te in camino paupertatis. sup quod Custosto. super Math. omelia. iiii. Paupertas est camin⁹: qui ē horribilior igne: sicut ergo eger non debz grauari de medicamento: nec purgā⁹ de purgamēto siue purgato: sic monendus est paup: ne grauet de paupertate / s; eā sustineat sicut medicamētū. Exēplo Thobie. iiii. dicētis: pauperes vitā gerimus / s; multa bona habebim⁹: si timuerim⁹ deuz. Itē ammonend⁹ est paup: nō soluz de sufferētia paupertatis / s; et de placētia siue acceptione. vt enī ait Seneca epistola. ij. In honesta res leta paupertas: si leta non est: paupertas non est: qui cum paupertate bene conuenit / diues est: qui parum habet / s; qui plus cupit pauper est. Item Gregou⁹. super Ezech. li. ij. Omelia. vi. Ille pauper est qui eget eo qd nō habet nā et qui non habet habere tamē nō appetit diues est et idē Seneca epistola pōicta nō pauperem puto cui quantumcūq; superest: tali enī satis est: est enim quasi diues cū nichil habuerit. puer. viij. Item est ammonend⁹ pauper de cauēda vera paupertate que est in affectiōne diuidiaz vt enim ait Gregorius vbi supra. Paupertas quippe inopia mentis est non in qualitate possessionum. nā qui cum paupertate bene conuenit non est pauper. Et maxime est ammonend⁹ vt caueat a vera paupertate qui est in peccato: illa est vera paupertas in qua est defēct⁹ veraz diuidiaz. Apocal. iij. Dicit quia diues sū et nescis: quia miser et miserabilis es et pauper ac nudus / scilicet p uatione diuidiarum spiritualium de quibus Ysaie. xxxiiij. Diuide salutis sapiētie et scientia. Timor domini ipse est thesaurus ei⁹ vt enim ait Jeronimus epistola. 94. Pauperem non facit cōmēdas biliores paupertas si inter sorces peccata non cauet Job. xxxi. et absq; operimento pauperuz. Unde Gregou⁹ mora. xxi. Min⁹

inops est: qui vestes non habet: q̄ qui humilitate caret. Et ideo
 odibilis est deo pauper superbus. Eccī. xxxv. Item ammonend⁹
 est pauper de acquitendis diuitijs spiritalibus / ut sit in deo di
 ues: et impleat domum cordis illis / et thezauro celesti. prout ait
 Augustinus super ps. li. primo. Domus est inanis et cor plenu⁹
 diuitijs et sequit̄. pauperes scilicet boni querūt unde cor impleāt
 diuites unde archam. et idem sup̄ Johannez omelia. xxv. felix il
 le habet aurum in archa / iste deum in cōscientia. compa utrunq̄ /
 ille habet quod p̄ire potest et unde pit: ille habet deum qui pe
 re non potest: et ibi habet unde auferri non potest: planum ē ergo
 q̄ talis est opulentior: et sua opulentia diuturnior. De⁹ enim est
 opulentia mentium. ait Aug⁹. v. de ci. dei ca. xvij. Et felices fa
 ct. ait ibidem. Item sunt ammonendi pauperes ut considerent pi
 cula diuitum / ad alleuiationē paupertatis sue / et ut considerent
 comoda paupertatis: et modica emolimēta que diues habet in di
 uitijs suis et innumera tormēta: quia ubi sunt multe opes: multi
 qui comedunt eas: quid p̄dest possessori nisi q̄ cernat diuidias o cu
 lis suis. Et sequitur: diuide cōsecrate in malum domini sui / peunt
 enim in affectione vel afflictione pessima. Item sunt admonēdi ut
 cōsiderent comoda paupertatis: que sunt securitas ab hostib⁹ ext̄
 nis: et conscientie a periculis interuobus. Sodabilis iocūditas.
 unde. v. cōfess. recitat. Q̄ transiens per vicum vidit pauperem
 mendicum: iocantem atq̄ letantem / et ingemuit loquēs ad socios
 omnibus conatibus quibus laboramus: nil vellemus nisi ad secu
 ram leticiam peruenire quo nos mendicus ille precessit. Et sequi
 tur: ille letabatur: ego anxius eram: securus ille: ego trepidus.
 Poeta o iure tuta facultas pauperis. Ideo p̄ete omni re tutior
 facultas pauperis angustiq̄ lauis o munera non dum in collecta
 domini et cetera. Et alius in p̄edio p̄ecum nō est. Dat census
 bonos: dat census amicus. dat census honores pauper ubiq̄ iacet.
 Et alius cantabat vacuus coram latrone viator. Et ideo scōs
 philosoph⁹ loquens de paupertate ait: paupertas est odibile bo
 nū sanitatis mater: curaz remotio / absq̄ sollicitudine semita. Sa
 piencie reparatrix / negotium sine damno / intradabilis substantia:
 possessio sine calumnia / incerta fortuna: sine sollicitudine felicitas.
 Ista paupertatis comoda / et multa alia considerantes anti
 qui in paupertate vixerunt. ut patebit infra parte sexta.

Item sunt admonendi pauperes ut considerent filij dei paupertatem qui cum esset diues omnium factus est egenus propter nos. ij. Cori. viij. Et ut consideret paupertatis ab eo comedabilitatem et promissionum pauperibus multitudinem. Math. quinto. Beati pauperes spiritu. Et ysaie. xlix. Pauperum suorum miseretur. Et ps. Animas pauperum saluas faciet. Et licet sint pauperes necessitate sustineant tamen patienter et voluntarie et caueant a peccatis. Impleant archam cordis diuicijs spiritualibus ut beatificentur cum lazaro in regno beatitudinis. Unde de bono paupere narrat Gregorius super euan. li. i. omelia. xv. Quod fuit quidam seruus nomine relius pauper meritis diues paralyticus a prima etate cui ad seruiendum mater cum fratre aderat. Quicquid autem ex elemosina poterat accipere hec eorum manibus erogauit et sequi studebat in dolore gratias deo agere ymnis dei et laudibus semper vacare. Ad extrema perueniens per egenos hospites ut surgeret et psallere hortatus est et cum mouens psalleret voces eorum contempsit. Dicens tacete nunquid auditis quante laudes resonant in celo et sic mortuus et magna flagrantia omnes repleti sunt usque post eius sepulturam. Ecce ait ibidem sanctus Gregorius. Qualiter exiit quia equanimiter flagella tolerauit. Consimiliter narrat in vitis patrum li. secundo ante finem de quodam sene qui voluit videre animam iusti et animam peccatoris a corpore exeuntes et cum venissent ad ciuitatem in qua solitarius qui estimabatur sanctus mouebatur. Accessitque ad illum vidit angelum tartareum super illum descendente tudentem gladium habentem quem posuit in corpore et abstraxit animam. Et cum processisset vidit peregrinum in saeco mouente non habentem curam ad quem cum accessisset descenderunt Michael et gabriel ad eum rogantes animam ut exiret quam non exeunte ait Gabriel michaheli sume eam cui respondit iussimus ut sine dolore educamus eam et absque vi et ecce ut videbatur ei venit Dauid cum cythara et psallentes de ierusalē et ut audiuit psallentes egressa est et recepta est a michahel et in celum assumpta. Qui ergo sunt pauperes necessitate vel rebus voluntarie sustineant paupertatem propter deum imitando dictos pauperes ut beatificentur in celis. Et de talibus debet predicator diuinus cum pauperibus conferre.

Distinatio Quinta Capitulum primum. De ammonitione hominum secundum differentias qualitatis vite. De ammonitione hominum existentium in peccato.

Debet similiter predicator admonere homines diuersimode secundum variam vite eorum qualitatem: si sunt in peccato: efficaciter suadeat ut peccata dimittant: ne scilicet ne fiant et per viam perditionis in infernum se precipitent. put dicit. *Ecci. xxi.* Quasi a facie colubum fuge peccatum. et sequitur: dentes leonis dentes illi interficietes animas hominum: quasi rumphebis accuta omnis iniquitas: sicut ergo homo fugeret colubum intoxicantem et leones deuorantes et rumpheas trucidantes: sic debet fugere peccata. *Uñ* et bestias vocat *Mug.* transgressores mandatorum dei. in tractatu de decore cordis De peccatis autem et transgressionibus que sunt in peccatis: et miserijs committentibus et sequentibus in breuiloquo de vicijs et virtutibus dicit. quantum autem gentiles detestati sunt peccata ob suam turpitudinem: quia nichil turpe est faciendum bono viro: etiam si ex omni parte lateat nichil iniuste: nichil libidinosum: nichil incommovent esse faciendum per suadet. put ait *Culli.* iij. de officia. x. *Vicēs* quoad esse fabularum introducuntur a platone de qua qui dicebat gijes que ferunt fabule descendisse in magnam hijatum ubi animaduertit equum eneuz esse in cuius latere vidit corpus hominis magnitudinis iniustate / viditque annulum aureum in digito quem detraxit qui cum venisset in consilio pastorum: erat enim ibi regis pastor: et cum vidisset palam annuli eius ad palmam: a nullis videbatur: et videbat omnia idem autem rursus videbat cum ad locum annulum reuocasset: hac igitur annuli oportunitate. regine stuprum intulit: regem interemit: et alios que voluit: et sic repente annuli beneficio rex exortus est hodie vel libie. hunc annulum ait *Culius.* et si habebat sapiens: sibi plus peccare licere non putet: quam si non haberet: honesta enim viri non occulta querunt hanc eandem fabulam inducit *Ambro.* iij. de officiis. ubi ait. Quid necesse est fingere istum equum. Et quia eo tendit: utrum sapiens si utatur isto annulo: quo possit flagitia celare velit peccare: cum hoc pateat ex rebus gestis: que nolit: sicut fuit de dauid qui inuenit Saul in spelunca: et noluit eum occidere. primo *Regum.* xxxij. Si ergo gentiles detestantur ista peccata: ratione sue turpitudinis: qualiter debent fideles ea detestari. *Unde* *Seneca* epistola liij. Nunquid satis cum vicijs litigamus: que persequi: sine modo: sine fine debeamus. Nam illis: nec modus nec lex nec finis quecumque cor

tuum lamant, etiam si aliter ex trahi nequeant: ipsum cor cū illis est euellendum. Et epistola. ij. ca. ii. Desiderio contra uicia aspe-
 te dicit: contra ambitionem cōtumeliose: uolo luxuriam obiurgas-
 u/ libidinem traduci &c. Consideret ergo fidelis: enormitatē tras-
 gressionum que est in peccatis. Quia peccatū est p̄uacatio legis
 diuine et celestium inobedientia mandatorum. ait **Ambro.** libro
 de paradiso. siue diduz uel factum uel cōcupitum cōtra leges etnā
 prout ait **Aug.** contra faustū. xxi. Itē fidelis cōsideras pecca-
 tum esse mortem aīe: p̄uacationē uere uite que de⁹ est. prout ait
Aug. in s̄mone / plāgis mortuum inquit s̄ plange impium / plā-
 gis a quo discessit aīa: et non plāgis animam a qua discessit deus
 mors enī spiritualis est anime a dei cognitione auersio. ait **Aug.**
 de duabus animab⁹: mors enim anime est: cum deserit eam deus.
 ait **Aug.** xiiij. de ciuitate dei ca. p̄m o. Considerans etiam fidelis
 nō solum per peccatum amissione dei et bonorū spiritualium: s̄ ig-
 nominiosum suicum sub sathana: per peccatū: serui enim estis ei⁹
 cui obedistis. **Ro.** vi. Considerans etiaz horridum peccati fetore
 et putredinē: quia tolerabilis canis putidus fetet homib⁹: q̄
 anima peccat⁹ deo. prout ait **Anselmus** in meditationib⁹ suis
 Das miserias peccati et multas alias considerans de quib⁹ in bre-
 uiloquio de uicijs debet fidelis horrere peccata et detestari: exem-
 plo prophete dicentis: iniquitatem odio habui. Et de uicijs in ge-
 nerali ac nocuentis eorum. ait **Dugo** libro secundo de sacramē-
 tis parte. xiiij. ca. primo. ubi dicit. Q̄ septem sunt peccata cumi-
 nalia et sequitur. **Superbia** aufert homini deum scz p̄ appuatiōē
Inuidia proximum. **Ira** seipsum. **Acidia** spoliatum flagellat.
Auauicia flagellatum ei⁹. **Gula** ei⁹ dūm seruat. **Luxuria** serui-
 tuti subijct. Et idem anima rationalis in sanitate sua uas ē soli-
 dū et integrū quam uicia hoc modo uiciant et corumpunt. per su-
 perbiā inflatur. per inuidiam arescit. per iram crepat. per acidiā
 frangit. p̄ auauiciā dispergit. p̄ gulas infiat. p̄ luxurias cōculcat
 et in lutū redigit. Quid autem sit unūquodq̄ eorum describit di-
 cens. **Superbia** est amor p̄ue excellētie. **Inuidia** est odiū felicitatis
 aliene. **Ira** ē irrationabilis perturbatio mētis. **Acidia** ē ex
 cōfusione mētis nata tustidia siue tediū / et amaritudo animi im-
 moderata. **Auauicia** ē immoderatus appetit⁹ hñdi **Gula** ē im-
 moderatus appetitus edendi. **Luxuria** est cōcupiscētia expiende uo-
 luptatis. uel cōcubit⁹ desiderii: sup̄ mod⁹ uel cōtra rationē effluēs

Ab his vicijs ouuntur oia / vt ait ibidem hec enim sunt duces exercituum vicioꝝ ⁊ adeꝝ. Et Job .xxxix. pcul adorant bellū exhortationē ducū et vllulatus exercitus Gregou⁹. bene mora .xxxi. De his septem vicijs que sunt duces exercituum vicioꝝ: et de vicijs que nascuntur ex eis in supra dicto tractatu.

Capitulum Secundum. De ammonitione penitentium.

Predicator ergo dei dissuadeat ista vicia / et suadeat hominibus vt pugnet contra p̄dictos duces exercit⁹ et q̄ omnes interficiat etiaz cū demombus: sicut feat Josue de haij et populo eius Josue .viiij. sup qd̄ origenes omelia .viiij. Rex haij significat diabolū / vicia ver o scz auaricia detractiones ⁊ hui⁹mōi / cū populo eius. mte: fidm⁹ auteꝝ demones: nō pp̄uā eorum substantiā pimentes / s; quia pp̄uū eoz opus qd̄ est facere omnes homines peccare interm⁹. Gal. iij. Mortificate mēbra vestra / que sunt sup terrā fornicationes et immūdiaꝝ. Et q̄a hoc fit p̄ penitentiā suadeat hominib⁹ ad penitentiā / exēplo Johis baptiste qui cepit predicationem a penitentia Math. iij. Penitentiam agite. Et exemplo saluatoris: qui eodeꝝ modo p̄dicauit Math. iij. Penitentiam agite. Et exemplo petri. Matth. iij. Penitemini et ouertimini / vt delant̄ peccata vestra. Est enī p̄nīa instrumētū q̄ dicit hostes interficiunt. put ait Aug⁹. iij. de ci. dei ca. v. Penitentia aīa resuscitat / et mors ipsa occidit: et sequit̄. Crucifixio interuoz hoīs: p̄nīe dolores intelligunt / et cōtinētie qd̄ salubris cruciat⁹ p̄ quā mortē: mors impietatis p̄mittit̄. Est aut̄ p̄nīa optiaret: q̄ defec⁹ reuocat ad p̄fectum. ait Aug⁹. in p̄nōsticon vel p̄nōsicon. P̄nīa vera ē penitēda nō admittere et admissa deflere ait idē de ecciasticis dogmatib⁹ .iij. De laude vere p̄nīe et q̄ magne sit efficacie: p̄mit̄ exēpla multa Jeronim⁹. in epistola ad oceanū de morte fabiole: loquēs de mira humilitate. p̄nīe ip̄s⁹: q̄ cedēs licere luxuriosissimū virū aliū sup̄mouit: mortuo vero sup̄mouido: Sicut Jeronim⁹. ibi refert i semetip̄az cōuersa / q̄ tempe solēt vidue negligētes iugo s̄uitutis excusso / liberius agere / adire volūtate vel volitave p̄ plateas vult⁹ arcūferre meretricios vel festiuos ip̄az saccū mouere errorē publice fateꝝ / et tota vte spectate romana / a n̄ diē pasce in basilica qd̄a in ordie staret penitētū: ep̄o et p̄spiteꝝ et om̄ in populo cōlacumātū / spat̄is cumbus ore liuido / squalida manu / sordida colla submittere: q̄ inq̄t p̄dā

lamento hec non abluunt Petrus tunc negationum tunc confessione deleuit Maro saculegiu & translatione & auro vituli frat ne correxere pces Dauid sancti et mansuetissimi viri homicidii et adulterum. septē dierū emendauit fames: iacebat in terra volutabatur in cinere: et oblitus regie maiestatis: lumen querebat in tenebris illūq; tantum respiciens quem offenderat lacrimabili voce dicebat. Tibi soli peccaui et malū cōtra te feci &c. Atq; ita factum est: vt qui merens docuerat virtutibus: suis quomō stans non caderet: doceret p penitentiam quomodo cadens resurgeret quem tam impium legim⁹ inter reges q̄ achab de quo scriptura dicit. Non fuit talis alius vt achab. qui venundatus est vt faceret malum: et contra deum hic cum propter sanguinem naboch correptus fuisset ab helia et audisset verbum domini seu iram domini: occidisti insuper et possedisti. Ecce ego inducā super te malum / et demetaz vel demecar posteroza tua: ipse aperuit officio carnez suam / ieiunauitq; et dormiuit in sacco / et ambulabat dimisso capite / et tunc factus est sermo domini ad heliam dicens: nonne vidisti humilitatē achab coram me. quia ergo humiliatus est mei causa iā non inducā sup eum malum in dieb⁹ ei⁹. O felix penitentia: que ad se dei traxit oculos et furentēz sententiā dñi confesso errore mutauit. hoc idem Et manasse i paralipp. & nimue fecisse legitur in pphetis. publicam quoq; in euāgelio ex quibus primus non solum indulgentiam s; et regnum acipe meruit. Alius iram dei furentē fregit. Tercia⁹ pedus verberans pugnis / oculos non leuauit in celum / et multo iustificatioz recessit humili cōfessione vidiorum: q̄ phariseus superba iactatione virtutum. dicamus ergo illam hostiam esse placabilem et sacrificium deo spiritus cōtubulatus. hec omnia Jeronimus. vbi supra. Qualiter autem ē penitendum: et de partibus penitentię / et de vtilitatibus eius in breuiloquio de penitentia.

Sexta Distinctio. Capitulum primum. De ammonitione hominum p̄m dñs statuuz.

Similit̄ debz p̄dicatoz alloq; hoīes & cū eis ofere p̄m dñs stat⁹ q̄ sūt continentie iugal' viuualis virginalis Qualit̄ aut sunt amonēdi iuges dictū ē sup pte. i. Et d̄ hoc etiā Aug⁹ de bono conugali p totum.

Capitulum Secundum. De ammonitione viduarum

Qualiter sunt amonende vidue similit̄ dictū est ibi p̄ p̄ te: quas ammonet Apl̄ 9̄ p̄ma thi. vi. dicens. Vidua eligat̄ nō minus. ix. annoꝝ: que fuerit vni⁹ viui uxori et sequit̄. Volo aut̄ iuniores nubere ꝛc. Et quāuis licite sint sc̄de nuptie s̄m apl̄m. tñ antiquit̄ q̄ vno sc̄te viro fuerāt corona pudicie honorabant̄: sicut ait Valerius li. iij. ca. i. vt habitū est supra p̄te p̄ma. di. iij. ca. vi. Tales aut̄ viduas cōmēdat Jerom̄ 9̄. li. ij. contra iouinianū. exēplificās ibi de multis q̄ noluerūt sc̄do nubere. vnde Marcia kathomis filia. vt ait ibi cū iugeret virū: et matrone quereret ab ea quā diē haberet luā⁹ vltimam. r̄dit quā et vite. Illa enī q̄ sic cōquerebat virū absēte de sc̄do viro non cogitabat. Similiter loquit̄ de alia: quā cum p̄pinquus moneret vt alteri nuberet: haberetq̄ etatē integrā: faciem bonā neq̄quā inquit hoc faciā. Si enim bonū virū inuenero vt añ: nolo nubere timore ne p̄dā. si malū: quid necesse est post bonū pessimū sustinere. Similit̄ narrat: q̄ portia minor: cū laudaret apud eaz q̄ dam bis mautata. respondit. Felix et pudica matrona nūquā preter semel nubit. Similiter q̄ marcella maior: rogata a matre vt nuberet. respondit se nupsisse ita valide. vt ampli⁹ nolit. Similiter valeua amisso primo viro suo: nulli voluit nubere: et interrogata cur hoc faceret. ait sibi mautū sc̄dm nō semper viuere: et ibi multū de hoc. Vnde sequitur imitent̄ nupte claudias et cornelias sc̄z mulieres illas de p̄gemeb⁹ illis: et cū apostolū mulieub⁹ bigamiā vel tugiā vidēunt ignoscentē. legāt anteq̄ religio nostra fulgeret in mundo vnicubas semper habuisse inter matronas dec⁹: per illas muliebris fortune sacra solita fieri. Sacerdotē nullum bigamum: nullū flarem bimauiū. Gerofanios athemienses vsibus castrau: et postq̄ in pontificatum electi viros desinere esse adije siccate sorbitione sc̄z cuiusdā herbe: multū aut̄ ibi hortat̄ Jerom̄ 9̄. viduas ad seruandaz viduitatē: et ne iterato nubant. Et de seruāda viduitate idem Jerom̄ 9̄. et qualis debet esse vidua epistola. xxiiij. que intulāt de viduitate seruanda. vbi multum dehortatur sc̄das nuptias: enumerans multas illarum molestias vnde diat. volum⁹ sc̄re quales debēt esse vidue legamus euāgelium s̄m lucā. Erat inquit anna p̄phetissa que vixerat cū viro suo annis. vij. a virginitate sua: et hec vidua erat vsq̄ ad annos lxxxiiij. q̄ nō discedebat de tēplo ieiunijs ꝛ obsecrationib⁹ die ac

nocte. Recordemur similiter vidue saceptane: que sue et filioꝝ saluti helie ꝑtulit famē. iij. Re. xvij. Legim⁹ iudith viduā cōfectā ieiunijs et lugubi habitu sordebat: quomodo lugebat viruz Judith. viij. vbi dicitur: q̄ erat iudith vidua annis tub⁹ et mensib⁹ sex: et in superioribus sue cubiculū secretum sibi fecit. In q̄ cum puellis suis clausa morabatur: et habens sup lumbos alium: ieiunabatq; omnibus diebus vite sue preter sabbata et neomemias et festa domus israhel: eratq; eleganti aspectu nimis: cui vir suus reliquerat diuitias multas: et familiam copiosam: et hec erat i hominibus famosissima: quia timebat deum valde: nec erat qui loq̄retur de ea malum. Et ideo dicitur. iij. Q̄ post victoriam de holoferne Joachim summ⁹ pontifex cū vniuersis prespiteris suis venit: vt videret Judith: que cum exisset ad illum bñdixerunt eam omnes dicentes. Tu gloria israhel: tu leticia israhel: tu honorificētia populi nostri: quia fecisti viriliter: et cōfortatū est cor tuum: eo q̄ castitatem amaues: et ꝑter virum tuum alterum nesciens manus domini cōfortauit te: et ideo eius benedicta in eternū. Ecce q̄ ista clausa manebat in abstinentijs et silētio delicatum corp⁹ macerabat: audierat enim q̄ uxores dauid clausę erant vsq; in diem mortis sue: in viduitate viuentes. ij. Re. xij. Et ideo Jeronim⁹ ad Eusto. Nolo habeas cōsortium matronaz: nolo ad nobilium accedas domus: nolo te frequenter videri. Nolo q̄ contemnas qd̄ esse voluisti: cur facis iniuriā viro tuo: ad hominis cōiugem dei sponsa propas: disce in hac parte scāz superbiam: scito te illis esse meliorem. Et post rarus fit tibi egressus in publicum: matres te querant in cubiculo tuo. Nunquam tibi causa deest procedendi in publicum sed semp̄ quando necesse est fueris ꝑcel sura: moderatus cibis et nunquam venter repletus. Et post sint tibi quotidiana ieiunia et refectio seditatem fugiens: nichil ꝑest tu duo biduoq; transmissio: vacuum portare ventrem: si compleatur saturitate ieiunium. hec ille. Item Jeronimus. parum castitatis credo sine suis appēdentijs. Vidualis autem castitatis tua sunt appēdētia. Dumū est: non euagau: s; vel i propua domo manere vel in templo orare: ad exemplum anne prophetisse de qua supra quia euagatio in viduis reprehenditur. puma thimothi quinto. Simul ociose discunt circuire domos: nō solum ociose sed etiam virtuose / et curiose loquentes / quod non oportet.

Secundum est aborum asperitas: quia s̄m quod dicitur ubi s̄p̄
 vidua que in delitijs viuit mortua est. Tercium est vestitū humili-
 tas. de beata enim virgine dicit Ephiphani⁹ . q̄ vestes pp̄rij co-
 loris amabat et portabat. Viduas delicate ornatas arguit Je-
 romin⁹ . epistola ad Eustochium. videas plures q̄ viduas ante-
 q̄ nuptas in felicem conscientiaz mentitas tantū veste protegere
 que erecta ceruice et lucentibus pedibus incedunt: hec autē lepi-
 de et festiue videri volunt / et quam vident pallentem miseram
 monacham et monacham vocant: quaz vestis est tenuis: abus
 exquisitus / lectus deliciosus / stude manuce brachijs adherentes /
 mollis gestus / fractus incessus: hec apud illas tota viduitas. hec
 ille. Vemo inquit ille de viduitate seruanda ad viduam pauper-
 culam in euāgelio. mittentem duo minuta i gazophilatio: cui⁹ de
 uotā oblationē laudauit Ihesus dicens . vere dico vobis q̄a vi-
 dua hec pauper: plus q̄ omnes misit. Luce. xxi. Et idem: quid
 angustiarum habent nuptie / didisti in ip̄is nuptijs. Et quasi co-
 turmicuz carmb⁹ vsq̄ ad nauseam saturata es. Et sequit: quid
 vis tibi rursus ingerere quod noxium est bruta animalia ⁊ va-
 ge aues in easdem pedicas et retida non incidūt: an forte p̄pter li-
 beros hoc vis: s̄ vidiculum est sperare pro certo quod multos nō
 habere videas et sequitur. Imitare pot⁹ sanctā matrē tuā: cui⁹
 ardor in ch̄stum / pallor ex ieiunijs / elemosina in pauperes: obse-
 quium in seruos dei: humilitas cordis et vestis / et in cundis ser-
 mo moderatus. Et post. Accipe queso occasionē: et fac de neces-
 sitate virtutez. Similiter epistola. xcy. de hoc multū: inter laudes
 paulē matris eustochij. exponens illud apostoli p̄me Uhi. v. vo-
 lo adolecētulas nubere et cetera. Nullā occasionem dare aduer-
 sario. Cur enim indulserit salicet sc̄das nuptias subiecit: nam q̄-
 oaz declinauerunt post sathanam. vnde inquit: qualia sunt sc̄da
 matumomia que lupanibus preferuntur. Vidua enī que nō po-
 test continere: vel non vult: matum potius hominem accipiat q̄
 diabolū. Et ibi multū de hoc. Et inseruit tibi versus virgilij. li-
 quarto. Ille meos prius qui me sibi iunxit amores. Abstulit ille
 habeat secunq̄ seruet in sepulchro. Item Jeromin⁹ de hoc mul-
 tum epistola. xxxi. ubi loquitur de triplici statu: scilicet cōiugum
 continentū et virginum. Et de coronis talium: narratq̄ ibi de
 viro qui sepelierat. xx. vxores: et de muliere que habuerat. xxij.
 matuos: qui fuerūt copulati matumomia / et fuit spectatio omnū

come quis quam efferet ad sepulturam: sed vidit maritus: totius
 vrbis populus cōtinente confluente vel cōcurrente coronatus ac
 palmam tenēs et clamās feretrū uxoris multū nubere feretrū p̄
 cecebat. Ideo Jeronimus alloquens viduam cui scubebat. Ob
 secro inquit te vt ista testimonia non noueus: quibus incontine
 tibus et miseris subuenitur: s; illa potius ledites: quibus pudici
 tia coronat/ sufficit tibi quod perdidisti primum virginittatis gra
 dum/ et p̄ illum venisti ad scdm id est per officium cōiugale ad cō
 tinentiā viduitatis. Et ibi multum de hoc. Qualiter autem debet
 vidua cauere a mala societate et suspitionib9 Jeronim9 epistola
 xcviij. Unde ait: quid facit vidua inter familie multitudinē mē mi
 nistrorum greges. Et sequitur caue omnes suspitiones/ et quic
 qd de te fingi potest: ne fingatur ante deuita: non ambulet iuxta
 te calamistrat9 procurator/ non histrio factus in feminā/ non cā
 tous diaboli venenata dulcedo/ non iuuenis mitidus. nil artius ste
 mitarum/ nil tibi inobsequijs molle iungatur/ habeto tecuz vidua
 rum et virginum choros: habeto tui sexus solatia. Semp̄ i manib9
 diuina sit ledio/ et tam crebre orationes/ vt omnū cogitatio
 num sagitte quibus adulescentia percuti solet: huius clipeo repe
 latur. Et post nesciat vidua digamie indulgentiā. Et Aug9 li
 de continentia viduali. In omnibus spūtualibus delicijs quibus
 fruuntur innupte: sancta eoz conuersatio tanta esse debet: ne for
 te cum mala vita non sit p̄ lasciuia: mala sit fama p̄ negligētiā
 nobis enim necessaria est bona vita nostra: s; alijs fama nostra.
 hec Aug9. Qualiter autem vidua debet esse ornata. Ideo Jero
 nim9 epla. xciiij. Alloquens illaz ait. Quid in facie xpiana facit
 purpurissus et cerusa: quoz alterū ruborē generat labioz gena
 rūq; alterum candorem oris et colli: ignis iuuenum fomēta libidi
 nū impudice mentis indicia. vt sup̄ habitū ē. Quid aliud pollice
 mur. Aliud ostendimus: lingua personat castitatem: et corp9
 totum perfert immundicia. Qualiter autem debeat esse sobua.
 ibidem: quid inquit necesse est nos iactare pudiciam: que sine co
 mitibus et appendentijs suis: continentia et parcitate/ fidem
 sui facere non potest Apostolus: macerat corpus/ et adulescentu
 la feruente abis corpore/ secuta est de castitate. Vidua in delicijs
 viuens mortua est. p̄ma thi. quinto. Ardentes diaboli sagitte:
 ieiunioz et vigiliarum fugore restungende sunt. Et p̄ma thi. v.
 de instructōe viduaz bene ait. Viduas honora q̄ vere vidue sunt

Si qua autem vidua filios aut nepotes habet. discat primo domum suam regere mutua caritate vel vice redere parentibus. hoc enim acceptum est coram deo. Que autem vera vidua est / et desolata / speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte et die. Nam quod vidua in deliciis vivens. est mortua vidua eligatur non minus. lx. annorum: que fuerit unus viri uxor in operibus bonis testimonium habens / si filios educauerit. si hospitio suscepit / si sanctorum preces laueit: si tribulationem patientibus subministravit. si omne opus bonum operata est. adulescentes viduas devota. Cum enim luxuriose fuerint simul autem et odiose. discunt circumire domos: non solum autem odiose sed verborum et curiose loquentes que non oportet. Et Augustinus epistola. iij. multum de perfectione viduarum ubi ait / quod magis alijs debet orare vidua. Et idem. iij. confessio. Loquens de matre sua. Illa vidua casta et pia et sobria: quales amas tu deus. narrat Oaleus. li. iij. ca. iij. De anthoma femina: que amore mariti egregia fide pensavit / forma et etate florens / cubiculum fornicis pro coniugio habuit: in eodemque thoro alterius adolescentie vigor extinguitus est. Alterius viduitatis experientia consenuit: tales viduas benedicit dominus. psalmus. viduam eius benedicens benedicam. Verbum et voces earum exaudit ac protegit et earum lacrimis descendit Exo. xxij. Vidue et pupillo non nocebis: si lesus eos transferantur ad dominum: et sequitur. Ego audiam voces eorum / et egredietur furor meus contra te et Eccli. xxxv. Nonne lacume vidue ad maxillam descendunt / et exclamatio eius super deducentem eas / a maxilla enim descendunt: ascendunt in celum / et dominus exauditor non delectabitur in illis. Et non solum in mulieribus gentilibus exemplum servande viduitatis inuenitur: sed etiam in creaturis irrationalibus: sicut in turture. sicut ait Ambrosius examerone. omelia. quinta. Quod turtur ubi coniugis proprii viri fuerit amissione viduata: parem sibi usum thalami et nomen habere coniugij / eo quod primus amor fefellerit eam / dilecti morte decepta horrefat: quomodo et infidelis ad perpetuitatem fuit / et amarus ad gratiam: qui plus dolens ex morte quam suavitatis ex amore generavit. Et sequitur iterare coniugiones recusat: illi soli suam castitatem reseruat: illi custodit nomen uxoris. Discite inquit mulieres / quanta sit viduitatis gratia: que etiam in aibus predicatur prima Cori. vij. Dico innuptis et viduis / bonum est illis si sic permaneant / sicut ego quod si non contineant / nubant. Melius est enim nubere quam viri.

Super quod Jeronimus. epistola. xcvi. Tolle quod per y est scilicet vu: et per se bonum non erit scilicet nubere. Euāgelic⁹ ergo predicator: his occasionibus ammonerat viduas. vt sint tales q̄ les descripterunt sancti prenominati.

Capitulum. Tercium. De informatione virginum et de fedu virginum: ac pena violantium virginitatem.

Virgines aut sunt amonende eo modo quo Ap̄lus monet eas. p̄ma corinth. vii. vbi ait de virginib⁹ p̄ceptū dñi non habeo consiliū aut̄ dō. i. corinth. vii. Quia enī status virginitatis est q̄si stat⁹ celicus: nō ē in p̄cepto ob suā arduitatē et difficultatē. p̄pter qd̄ ait saluator Math. xix. Sūt eunuchi q̄ se castrauerūt p̄pter regnū celoꝝ. Et sequit̄. Qui potest cape capiat. Et enī ait Aug⁹. de bono virginali: virginalis integritas: et per piā cōtinētiā ab omni cōcubitu immūis: angelica portio est. Est enī in carne corruptibili incorruptōis perpetue meditatio. Et ideo non fuit p̄ceptū de ea q̄a vlt̄a hoīes ē. Quodāmodo imprudentis erat: aduersus naturā cogere: alioq̄ mō dicere: volo vos esse qd̄ angeli sunt. vñ et virgo maioris ē p̄mij: dū id contemnit: q̄ si id fecerit nō delinq̄t. Et de laude virginitatis Aug⁹ de bono virginali quasi p̄ totū. Et Ambrosius li. primo de virginitate. vbi ait. Quis negat hanc vitā fluxisse de celo: quā non facile inuenimus in teris: nisi postq̄ dñs i huiusmodi terreni corporis mēbra descendit: s̄ de helia. Ioh̄e baptista: de maria sorore moysi. et de virginib⁹ quas legimus fuisse i templo deputatas. hec omnia i figurā cōtingebāt illis: vt essēt imōia futurorum. figura in paucis: veritas in pluribus. Qualis aut̄ debz esse virgo. describit Ap̄stolus ad Corinth. vii: Qñ ait virgo cogitat q̄ dei sūt. vt sit sancta corpe et spū. Debet ergo virgo sanctitate interuou et exteriou esse immaculata: dēt esse meditatōib⁹ vacās et intēta. Dēt esse mundanaz cogitationū abdicatiua et expulsiua vt autoutate patz. Dēt eē seculitate studiosa. vt deo placeat: habens oleum celestis grē. siue interuouis leticie: corā deo in vase cordis vt sit virgo sapiēs obuiās sponso et habēs oleū i lampade Math. xxv. Et de instructione virginis qualis dēt esse Jeronim⁹ ad Gulto. xliij epla p̄ totum. vbi describit eminētē virginitatis p̄re rogatiuā. Dicēs q̄ virginitas nō est in p̄cepto: q̄a maioris mercedis est: qd̄ non cogitur s̄ offertur: et diuissimuz

erat contra naturā cogere: angelosq; vitā ab hominibus extor-
 quere: & id quodāmodo damnare qđ conditū est. Et ibidem. Ut
 fili⁹ dei ingressus est in mundū nouā familiā instituit. ut qđ ab an-
 gelis adorabat in celis: haberet angelos in terris scz virgines.
 Item Ambrosi⁹ de v̄ginitate. Suppredit inquit v̄ginitas con-
 ditionē nature / p̄ quā homines angelis assimilant. angeli sine car-
 ne viuūt: v̄ginitas in carne triumphat. Item virgo debet esse
 fragilitate vel frugalitate siue abstinentia sobria. Unde Jerō⁹.
 epistola p̄dicta. Si xp̄to credit: hoc p̄mūz moneo ut sponsa xp̄i
 v̄mūz fugiat. p̄ veneno: hec aduersus adolescentiaz / puma arma
 sunt demonū. Et sequit. Vmūz & adolescentia duplex incendiuz
 voluptatis. quid oleuz flāme adiciamus: quid ardentē corpusculo
 fomēta igniū ministram⁹. Et sequit Moderat⁹ abus nunq; ven-
 ter repletus seu expletus. sint tibi quotidiana ieiunia / et refectio
 saturitatez fugiēs. Itē debet esse virgo humilitati subiecta & tis-
 mida vel tremda. Exemplo beate virginis matris dei: in qua de-
 dicat beata v̄ginitas: ut ait Jerō⁹. epistola p̄dicta. De ipsa enī
 humilitate ipsa gloriata est: et deū laudat subticendo de v̄ginitate
 luce. i. qñ ait. Magnificat aīa mea dñm Et sequit. Quia respe-
 xit humilitatē & cetera. Humilitas emz est necessaria cuz v̄ginitas
 te: & cautas est custos v̄ginitatis vere: ait Aug⁹. de bono v̄gina-
 li. Et d̄ humilitate beate v̄ginis quā debet imitari quelibet virgo
 Bernhardus supmissus est. Item debz esse virgo tacita silentio
 v̄tuoso pudore verecūda: put ait Jerō. adde metruadē epistola
 xlvij. vbi ait. Sit aut sermo v̄ginis prudens. modestus. & rarus
 nec taz eloqñtia p̄osus q̄ pudore. Mirent omnes tuā te tacen-
 te verecundiā. te loqñte prudentiā. Et ibidem. Nunq; detractio
 ex ore v̄ginitatis p̄cedat. Et post. sermo odiosus vitandus est
 Et ibi multa bona de instructōe v̄ginis. & similiter in seqñti epla
 ad eandē. Item debz esse virgo quieta & honesta societate con-
 comitata: nō vaga discurrens p̄ plateas & vicos. Exemplo beate
 matris dei: quam muenit angelus in cubiculo et in loco archano
 luce. i. Unde Jeronim⁹ ad eustochiū epistola p̄dicta Rarus sit
 egressus in publicum: nunquaz causa deuit procedendi in publi-
 cum seo semper quando necesse fuerit sis processura. Et ibidem.
 Sint tibi socie quas etas pbavit & vita: q̄ quotidie in cordibus
 suis canunt. vbi pasas vbi cubas in merdie & cetera. Item vic-
 go debet esse sacris orationibus: & virtuosis laboribus occupata.

Virgo debet p̄bia

Et sic dicitur p̄bia

Et sic dicitur

Et sic dicitur

Et sic dicitur

Pars

¶

in quod ait Jeronim⁹ in dicta epistola ad eustochiuz diuersas
 orandi horas habere debem⁹ / ut si forte aliquo ope detenti fueri-
 mus / ipm nos ad officiu temp⁹ adoneat hora⁹ tertia⁹ & sextam-
 Et sic monet virginem : ut sit intenta orationi vel vtili ope. Et
 id³ Jeron⁹. epistola .89. alloquens matrem de instructōe filie.
 Reddet tibi inqt pensuz quotidie de scripturaz floub⁹. Et post
 asuescat ad oratōes & psalmos : nocte consurgere : ymnos canere
 iij. vi. & .ix. hora stare in aede / q̄si bellatucem xpi. Et sequit. Di-
 scat & lanā facere. tenere colū. rotare fusū. stamia pollice ducere
 Et de instructōe virginis & eius vtutib⁹. moub⁹. ac piculis suffi-
 cientes sancti patres p̄didi in tractatib⁹ & epistolis suis. et quibus
 instruāt virgines deo dicatas et cōsecratas / tñ omnib⁹ virgini-
 bus q̄ sunt sapiētes nō fatue / v̄gines p̄fate sunt necessarie. Om-
 nes aut virgines amonende sunt de diligētī custodia sue virgini-
 tatis. & ne impudē egrediant cū oīa ad videndas mulieres re-
 gionis & corumpant & iniuriā patiant quales illa passa est gen-
 xxiiij. Virginitas em̄z thesaur⁹ est imp̄cibilis : ait Jerom⁹. ad
 metriadez loq̄ns de v̄ginitate. Diuitie inqt tue tu⁹ est thesaurus
 irrecupabilis postq̄ est amissus. Et id³ ad eustochiuz epla p̄di-
 cta. Caue queso neq̄n dicat de te de⁹. Virgo israel cecidit & nō
 est q̄ resusat et eaz : audacter loquit em̄z cuz oīa possit. deus susci-
 tare non pōt virginē post ruina⁹. valet quide⁹ liberare de pena / s̄
 nō vult coronare corruptā. Si ergo homies solliciti sunt ad cus-
 todiendū thesaur⁹ recupabilez : multo magis debēt virgines esse
 sollicitę ad custodiendū thesaur⁹ irrecupabilem. De quo Math-
 viij. Simile est regnū celo⁹ thesauro abscon. Similiter Grego-
 rius li. i. omelia .xij. De p̄daci desiderat q̄ thesaur⁹ in via publice
 portat. Ille ergo virgines q̄ suaz oñdunt pulcritudinē : & discut-
 runt publice & vagant. timere p̄nt ne de p̄dent a latrūculis satha-
 nis & scortatorib⁹. de quoz quolibz Job. iij. per noctem erit
 q̄si fur. oculus em̄z aduileu obseruat calignē. Sacre aut virgi-
 nes sollicitę fuerūt de hac custodia. & maluerūt etiā moti q̄ am-
 tere virginitatem. & desiderauerūt deformari in corpe ne appete-
 rent & p̄erent thesaur⁹ virginitatis : sicut narrat Ambro⁹. li. ij.
 de virginitate de illa sancta virgine q̄ fuit antiochie. cui⁹ pulcu-
 tudo appetebat que fuit ducta ad lupanar. & intus erat columba
 fons strepbat accipiteres / q̄ fleuit & orauit : dicens. Dñe dona
 sti virgini feras & leones domare : potes hominum feras mentes .

Virginitate loquitur

similiter domare. nunc templum tuum inuaditur / ne patiaris ince-
 stum saculegij & vix compleuerat precem. & ecce miles intrauit
 qua timente dixit. Ne timeas soror / veni saluare animam tuam
 non perdere. nec quasi adulter ingressus sum: si vis martir egre-
 diar / vestimenta mutemus: tua vestis me faciat verum militem.
 quia martires mea vestis faciet te virginem. sume pallium quod
 tegat cunes / abscondat ora. solent enim homines erubescere qui
 intrauerunt quando lupanar exeunt. mutato igitur habitu euo-
 lauit de laqueo. et cum alius intrasset / credens qd esset ibi puella:
 egrediens ait. puella ingressa fuit modo videtur vir / et euentum
 alijs denundauit et miles p virgine damnatus est: que hoc audis-
 ens fertur cucurrisse ad locum supplicij & certasse de nece. Cuius
 ille diceret: ego sum missus occidi / te autem absoluit sententia: ait
 virgo. Non ego effugium mortis elegi: sed pudoris precam es-
 fugere optaui. si sanguis expetitur fideiussorem non desidero: ha-
 beo unde soluam. in me lata est sententia: que pro me lata est.
 fideiussor liber est / quando his paratus est soluere pro quo fide-
 iussit. aut igitur ero rea sanguinis tui / aut ero martir mei. suf-
 fidunt membra morti / que non in nature obprobrium declinaui
 non martirium tibi cessi id e concessi. vestem non p fessionem mu-
 tau. noli exere beneficium quod dedisti. sicq ambo contende-
 runt et vicerunt. nec est diuisa corona sed addita. Laudanda
 est igitur virgo et de virginitatis zelo: et de martirij desiderio.
 Idem narrat libro tercio Q sancta Sotheus / cum esset virgo
 decora facie / et eam persecutor palmis in facie cedi iuberet. illa
 huc audiens / leta vultum obtulit / vt ibi fieret martirij sacrifici-
 um / vbi fuerat pudoris temptamentum vel tempamentum. gau-
 debat enim dispendio pulcritudinis periculum integritatis aufer-
 ri. Consimiliter legitur in vita beate Bugide Q cum eam adul-
 tam nobilis quidam in coniugem peteret / ipsa castitatis deside-
 rio fragrans: a deo precibus obtinuit / vt aliqua sibi data corpo-
 ris difformitate. oim procoz in ea cessaret instantia. et tuc ocu-
 lus eius vn9 crepuit / et liquefact9 est. qd videns pater eius / eaz
 velau pmissit. oculusq eius sanat9 est. Similit de alijs virgimb9
 sanctis legit Q sollicite erat p sua sacra vrginitate custodienda.

de s. Sothe

Pars

Unde in libro qui dicitur paradysus narrat de quadam puella / que
 cum nollet consentire domino suo grauitate est afflicta. responditque
 quod non tota simul tantum sed minutatim vel minutatim mitti in picem
 sustineret antequam consentiret. Ibidem loquitur de alia que inter quodam
 domum sepulchrum sedebat per annos decem donec mortua fuit: cuius vultum
 nemo videre potuit. Et hoc inquit ideo: quia cuiusdam animam in me Iesus
 fuerat: et ne me videret / malui in sepulchro recludi / quam nocere anime
 ad similitudinem dei facere. Similiter narrat ibi de virgine / apud quam
 latuit beatus Athanasius vel anastasius per sex annos / quam cum esset
 mire pulchritudinis consuevit vitare conspectus hominum: ne ex suspi-
 cione aliquam macula notaretur. ad quam veniens sanctus Athanasius di-
 xit. Deus michi nocte dignatus est reuelare apud nullum nisi apud
 illam virginem me posse saluari. Illa vero pietatis vanis cogitatio-
 nibus lauit ei pedes: et ministravit ei. et postea in ecclesia constan-
 ter subito apparuit: dixitque amicis. Apud vos non latui / ut posses-
 tis iurare nescire ubi essem. in cella vero virginis latui / ubi nulla
 suspitio poterat esse de me. Ibidem legitur de virgine Juliana / quam ori-
 genem metuentes seditiones paganorum: et fugientes per biennium sus-
 cepit et celauit: sibi que necessaria ministravit. Similiter narrat Je-
 rominus epistola. xliij. de virgine sacra / que videri noluit a beato
 martino qui cupiebat eam videre moribus et castitate precellens. quam
 misit ei exemplum / ac per fenestram respiciens ait sancto viro. Ora pro
 me pater: quia a viro nunquam sum visitata. gratias egit sanctus deo.
 eamque benedixit. quam periculosum autem sit sacrarum virginum impedi-
 re vel deo sacratas virgines violare / patet ex eo quod narrat Je-
 rominus epistola. xlix. Quod preterita nobilissima femina / iubente vi-
 ro qui patruus erat / Eustochij virginis habitum: et cultum ipsius vir-
 ginis mutauit / cupiens vincere virginis propositum. et matris eius se-
 paula desiderium. volebat enim quod nuberet. et ecce eadem nocte cernit
 in somnis venire angelum terribili facie / minantem penas et hec ver-
 ba frangentem. Tu ausa es pretere vitam imperium custodire. tu caput
 virginis dei / saculegis manibus ausa es attrahere quam iam arelcent
 ut sentias excruciatam quid feceris: et finito uno mense ad inferna
 ducaris. si autem in scelere perseveraueris / et marito simul orbaberis
 et filijs que omnia per ordinem expleta sunt: et seram miser-
 re penitentiam: velox signavit interitus: sic custos violatorum vio-
 latores templi sui. sic gemas et preciosissima ornamenta defendit.
 hec autem retuli / non quod insultare velim calamitatibus infelicium

sed ut moneam / cum quanto metu et cautione seruare debeas qđ
 domino spondidisti: hęc ibi. Nec mirum si deus offendatur in vi-
 olatione virginis deo consecrate quia sacra virgo est vxor res-
 gis / non militis . quia salicet sponsa custi / et est archa testamenti
 intussecus & extrussecus teaurata / et custos legis domini / prout
 ait Jeronimus alloquens Custochium vbi supra . et ibi adiun-
 xit . zelotipus est deus : non vult ab alijs videri faciem tuaz . Itē
 ipse dicit tibi . vna est columba mea . vna est perfecta mea . semper
 te cubilis tui secreta custodiant . semper sponsus ludat tecum . in-
 tussecus orans . ad sponsum loquens legens . ille tibi loquitur .
 Vere ergo si quis violauerit templum dei disperdet illum deus . i
 Cori . iij . Et licet predicta intelligantur de sacris virginibus deo
 sacratis : tamen omnis virgo debet sollicitate seruare virginitatem
 suam / etiam si habeat propositum nubendi . Unde s̄m legem di-
 uinam / si quis apprehendens virginem concubuerit cum ea : debet
 eam ducere in vxorez Deutronomij vicefimossecundo . Et si vir-
 go esset & desponsata . si fuisset corrupta in ciuitate & non clama-
 set debet lapidari / vt dicitur ibi . Et enim legitur in vita sancti
 Kindeuni vel kindeu episcopi / apud antiquos saxones et pene ad
 moderna tempora sanxitum hucusq; durauit . vt quelibet virgo
 in paternis edibus sponte deflorata / viua absq; retraditione vl-
 la sepeliu vel scouari debuit . violator vero super eius sepulcrū
 suspendi . Et vt ibidem dicitur . Lex fuit in populo barbaro vt
 si puella in paternis edibus formicans grauida inueniebatur . de
 supercilio montis altissimi precipitabatur . corruptor vero ca-
 pite pledebatur . Si vero ethnici et diuine legis ignari sic fue-
 runt solliciti ad custodiendam virginitatez in filiabus suis : quan-
 ta sollicitudine debent custiam zelare pro filiaruz virginitate ser-
 uanda . Virgines enim vestales id est seruientes deo veste s̄m er-
 rorem gentilium si inueniebantur corrupte viue excoiabantur
 prout narratur in prologo Romanoruz : vbi narratur de vna
 que cum genuisset infantes / iuxta legem in terram defossa est vi-
 ua . Nō et de vna tali q̄ cuz haberet sciētiā certā sinceritatis sue
 accepto cubro . vesta inq̄t si sacus tuis castas semp admonui ma-
 nus . effice vt hic hauuā in cubro de tiberi aquā in eoz tuā pferā .

de virginibus p̄turbatis

et sic factum est. putat narrat Valeu⁹ li. iij. c. i. Nec est intelligen-
 duz qd hoc fuit merito sue virginitatis vel obsequijs / cu' utus ille
 esset demonialis / s; hoc fuit factum ludificatōne demonū ad decep-
 tionem hoīm / sicut dēterminat Aug⁹. loquens de facto hui⁹ virgi-
 nis. x. d. cui. dei. c. xvi. Potuit enim demon pmissa sibi potestate
 retinere aquā in cubro ut amplius deciperet. Narrat etiaz Aug⁹
 ibi de alia q̄ nauim in qua simulacra vehebat / conatibus hoīm atq;
 bouz immobilez reddita / zona alligata ad sue pudicie testimo-
 niuz mouit et traxit. In omnib⁹ autē p̄dicis p̄dicator ammone-
 at virgines esse tales quales descripte sunt / ut de eis verificetur il-
 lud p̄phete. Adducent regi virgines post eaz. et ut habeat oleuz
 id est nitorez conscientie in lampade cordis euz sapientib⁹ virgi-
 nibus. et ut deuota voluntate sint virgines non timore cogente.
 Quia ut ait Ambrosi⁹. li. i. d. v̄ginitate. Non est casta q̄ metu
 cogitur. nec honesta q̄ mercede conuocet. vbi narrat d̄ quadaz pi-
 dagorea virgine. que cu' a tyranno coereretur p̄tere secretū. ne
 quid in se ad extorquendū confessionez vel tormentis liceret / mor-
 su abscessisse linguā fertur. atq; in tyranni faciez despuisse / ut q̄ in-
 terrogandi finez faciebat / nō haberet quid interrogaret / s; vicia
 est cupiditatis / q̄ tormentis v̄ni nō potuit forti aīo / s; tumen-
 ti vtero. De fructu autē virginitatis et p̄mio Apocal. xiiij. Nes-
 mo potest enim dicere canticū. Et sequit. virgines enim sunt / et
 sequuntur agnū quocūq; ierit. Sup̄ qd Aug⁹. de bono v̄ginali.
 Agnū sequi quocūq; ierit / est ipm virginitate mentis et corporis
 imitari. Et ibidez. Gaudia v̄ginuz sunt de xp̄o. in xp̄o. euz xp̄o
 p̄ xp̄m. et post xp̄m. Sequit. gaudia v̄ginuz non sunt eadez cum
 non virginitatib⁹ quib⁹ xp̄i. nam sunt alijs alia / s; nullis talia ysa. lx
 hec dicit dñs Eunuchis. dabo eis in domo mea et mutis meis no-
 men melius a filijs et filiabus. On. Aug⁹ epstola. xxviii. Bea-
 tius est in carne imitari vitaz angeloz. q̄ ex carne augere nume-
 rum mortaliuz. hec est v̄beuor fecundior q̄ felicitas. non ventre
 grauescere s; mente grande scere. non lactescere p̄dore. nō visce-
 ribus terram s; oratōnibus celum p̄turre. Et de hoc fructu vir-
 ginitatis / et de cautela in malis cauendis narrat Gregorius dialo-
 goz. x. loquēs de puella nomie Musa / cui apparuit beata v̄go
 cum puellis in albis vestibus / et quesuit ab ea an vellet viuere
 in eius obsequio. qua respondente qd sic / dicit ei beata virgo ut
 nihil vltra pueule vel leue ageret / et a usu et iocis abstineret. et qd

a d eam tunc primo die ventura esset / que omnino mutata est. sicq̄
factum est / et in ultimis dixit: exite. ecce domina venit. Idem aut
seu narat de tharsilia / que habuit duas sorores: que cum venis-
sent ad exitum circumsteterunt circa lectum suum / et clamavit. Ces-
sate ihesus venit. Et de his sc̄z de perfectione virginum et de gloria
earum patet in vitis sanctarum virginum. sc̄z katherine. agnetis. et
alia et de quibus ecclesia solemnizat.

Septima distinctio. Capitulum primum. De am-
monitione hominum secundum differentias eventuum vel for-
tune. et ammonitione existentium in prosperitate.

Similiter ammonendi sunt homines existentes in prosperitate ne extollantur. et existentes in aduersitate ne ter-
reantur desperando de aduersitate. Illi enim qui prosperantur per voluntatem non se offerant: nec in ea presumptuos
se confidant. nec sustinentes aduersa despiciant. et mutabilitatem siue
labilitatem eius iugiter considerent. Et de eorum ammonitione Grego-
rij. pasto. c. xvij. Non est puer. i. Prosperitas stultorum perdet eos.
Aug. epla. 82. Mundus est periculosior blandus quam molestus. Job
v. Oidi stultum firmam radicem. et maledixi pulcritudini eius. Ibi gre-
gorij moral. vi. Quasi per amena prata ad carcerem vadit qui per
pernitiam vite prospera ad interitum currit. Job. xvij. Precipitabit eum
consilium suum. Ibi moral. xvi. Prosperitas gressus obligat. ut
vix ad bona redire possint. Non Aug. epla. v. Nichil infelicius
felicitate peccantium / qua penalis nutritur iniquitas / et mala voluntas
velut hostis interior roboratur. Et sequitur. Si deus pollere permit-
tat iniquos in prosperitate tunc indignatur grauius. et si hic impunita
dimittat tunc punit inuestius. Vbi inouat illud poete. Luxuri-
ant animi rebus plerumque secundis. De hoc Seneca multum libro
de prouidentia ubi ait. Nichil infelicius eo cui nunquam accidit ali-
quid aduersi: quia male iudicauerunt dii de ipso. Et ponit exem-
pla de ipsis qui aduersa sustinuerunt. sicut de regulo qui quan-
to plus tormenta sustinuit tanto plus glorie obtinuit. et quan-
to plus glorie habuit tanto vberius et virilius aduersa tolera-
uit. Solatius enim magnis viuis fuit / dura per honestis tolerare.
Et de hoc idem seneca epistola. vij. Munera fortune sunt insidie. et
epla. lxxx. Segetum vberitas nimia sternit / rami onere franguntur.

Pars

ad maiutatem non prouenit nimia fecunditas. Ideo illis euenit: quos nimia felicitas corrumpit. De huiusmodi autem mutabilitate Gregorius .iiij. Regi ante finem boni ubi ait. Duz omnia in hoc mundo mutabilitatis ordo corrumpat: nec eleuari prosperus: nec frangi debemus aduersis: ut humiliati discamus quicquid delinquimus: et exaltati aduersitatis memoriam quasi humilitatis anchoram in mente teneamus. Nichil est stabile in hac vita sed ut viator modo per planam modo per ardua pergit. nec est ira sed gratia per quam discimus: ut ei donato tanto seruiamus verius quanto humilius. Artem gubernandi mare tranquilluz non ondit: et obsequis ventis nisi aliquid aduersus occurrat: sed quia animi perturbatio naufragij non est laudanda redor cui gubernacula fluctus eripuit / qui fluctuantia vela deseruit. ille vero laudandus qui periculis restitit. Et de eius mutabilitate Valerius li. xi. c. vlti. Obi narrat de quodam cui omnes conatus placide exhibebantur / itinere circucupite rei factum apprehendebat fata que incipiebant simul et soluebant. velle ac posse in equo positus erat annulus emiz de industria in profundus abiicit / ne omnis incomodi experis esset: quez tamen continuo recupauit capto pisce que euz deuorauerat Sed huc cuius felicitas semper plenis velis prospera cursuz tenuit / ozantes darij regis profectus in excellentissimo montis vertice cruci affixit ubique putruit. Non ergo confidendum est multuz in diuturna prosperitate ex qua aduersitas sepe subsequitur. Et ibidem narrat de alijs que fuerunt diu prosperati / postea aduersa passi. propter quod concludit ibi Valerius. Casuca nimis et fragilia pluribus consensanea crepitis sunt / ista que vires humane atque opes vocant. affluis subito repente dilabunt. nullo in loco. nulla in persona. stabilibus infixis radiis consistunt. Sed in certissimo flatu ruine huc atque illuc acta quos in sublime extulerunt impuiso recurso destitutos profundo cladium miserabiliter immergunt. itaque neque existimant neque diu debent bona / que inflictorum malorum amantudine de se eorum suum deformant. Ibi etiam narrat de craso / cui pecunie magnitudo locupletis nomen dedit: sed eidez postea inopia turpez de decoreus appellatorem misit / siquidem ei bona a creditoribus: que soliduz prestare non poterat direpta sunt: et amara sigillatone non caruit cunctis egens ambularet ab omnibus contemnebat: qui diues ab occurrentibus salutabat. Ibi etiam narrat de casto qui preture vel prefeature splendore triumpho claritate consulat de core maximi pontificis sacerdotio effectus vel fundus / ut diceret senatus patronus.

qui fuit postea manibus carnificis laniatus / ante totius fori ro-
 mani conspectum . Similiter narrat de martio / qui multis prospe-
 ratus demum proscriptus : & multis aduersis afflicus est . de quo
 ait ibi Valerius . Quid huiusmodi conditione inconstanti & mu-
 tabili : si inter miseros posueris miserum : si inter felices felicissi-
 mus reperitur . Et de multis talibus narrat ibidem . Non est igitur
 glorandum de mundana prosperitate . quia vita secura qua-
 si mare mortuum : ait Seneca epistola . lxx . et ubi eadem die le-
 serunt nauigia absorbentur . ait ibidem . munera fortune sunt insi-
 die / et visitata vel viscata benefida / ait idem epistola . vij . et . xlvij
 Hecuba qua etate hęcuba seruire cepit : qua cresus : qua darij ma-
 ter / qui prius fuerunt prosperati postea aduersis afflicti . Ideo
 Augustinus de uerbis domini sermone . xij . Magne virtutis est
 in felicitate ludari / ne alliceat / ne corruptione subuertat . magne
 inquit virtutis cum ea ludari / & non ab ea uinci / philippenses . iij .
 In omnibus iustificatus sum : scio humiliari : scio habundari . Su-
 per quod Gregorius super Ezechielem libro . ij . omelia . vij . Ma-
 gna ars est & mire scientie disciplina / ac toto cordis nisu discen-
 da : scire sustinere aduersa et prospera . & ille magnus est / qui blan-
 dientibus rebus secundis non seducitur / ait Bernhardus tercio
 ad Eugemium ante finem . Et de hac materia Seneca libro de
 prouidentia quasi per totum : ubi ait . Fugite diuitias vel delicias
 . fugite eneruatiam felicitatem / qua animi marcescunt . Se-
 quitur . Cum omnia que modum excesserunt noceant : periculo-
 sissima felicitatis intemperantia est / que in uanas mentes ymagi-
 nes euocat . et idem . Illos merito pœdit quis miseros qui mi-
 nima felicitate torpescunt : quos uelut in mari lento tranquillitas
 iners detinet . Et idem epistola . xxxvij . Res inquieta felicitas .
 ipsa exagitat mouet cerebrum / non uno genere : alios in aliud ir-
 utat . hos in potentiam : hos in luxus : hos inflat : illos mollit et
 totos resoluit . Est enim sicut uinum scilicet quia turbat . nulli
 ergo magnificandi uel beatificandi propter mundi prosperitatez
 dici possunt ait Valerius libro septimo capitulo secundo recitans
 dictum solonis dicentis . Neminem dum adhuc uiuit beatum des-
 bere dici / quoadusq; fati diem ancipiti fortune subiecerimus .

ad hunc diem
 diem hunc

Et ibidem interroganti quis nam esset beatus Anaxagoras: re-
spondit. nemo inquit ex his quos tu felices estimas: sed in numero
illo reperies qui a te miser cedit. non erat ille diuitijs aut honoribus
habundans: sed aut iuus vel tuus exigui: aut non penam ambicio-
se doctrine fidelis cultor: tamen in incellu quam in fronte beator.

Capitulum 3. ij. De ammonitione hominum
existentium in aduersitate.

His patet qualiter sint admonendi sustinentes aduersa
scilicet per oppositum: ut non grauentur nimis de aduersitate quam
patiuntur. quia aduersitas plus potest sustinentibus patienter
quam prosperitas: sicut probat eleganter Boetius. ij. de consolatio. c. vlti. vbi
ait. Plus hominibus reorum potest aduersarum naturam vel fortunam quam
prosperam. Illa enim videtur blanda: mentitur. hec semper vera: cum se in-
stabilem monstrat: illa fallit: hec instruit. Sequitur. Illam videas
ventosam: semper fluentem sui ignaram: hanc sobriam siccitatem: et ad ex-
ercitationem prudentem: illa deuios a vero bono facit: ista ad vera bo-
na illico retrahit. Et similiter Seneca li. de prudentia. Quia aduersitas
non est malum quod noceat scilicet bonis: quia nichil mali potest accedere be-
no viro. et hoc quia nulla bona sibi auferunt. non enim miscunt contra-
ria in multis bonis exercentur: et a malis scilicet voluptatibus et lasciujs
retrahuntur: et gloriam et honorem cumulant: sicut de omnibus ibi exem-
plificat: vbi ait. Sicut amnes et ymbres et fontes non mutant sa-
porem: nec remittunt. ita aduersarum rerum impetus fortis vir non
mutat animi: sed manet in statu suo. et quicquid euenit in colore sibi
trahit et mutat. est enim omnibus exterius potentior. Et sequitur. omnia ad-
uersa exercitationes putentur. athletas inquit videmus quibus cura est cum
fortissimis configere: marcescunt sine aduersario virtus. tunc apparet
quanta sit: quantum polleat. cum quid possit patientia ostendit. quicquid
ostendit homini consulit et in bonum conuertit. Sequitur. Prius animi habet
deus ad viros bonos. illos fortiter amat et vult quod opibus bonis et
dolorebus plenis ac damnis exagitantur: ut virum vel verum con-
ligant robur. Nam matres nolunt fouere in sinu filios. languent
inquit per mercedem saginata: nec fert vllum idum illesa felicitas:
et ibi de hoc per totum. Unde ait. Gaudent magni viri rebus ad-
uersis. non aliter quam fortes milites belli triumpho. gubernatione
in tempestate in aere militem intelligas. calamitas virtutis occa-
sio est. illos merito quis dixerit miseros: qui nimia felicitate tur-
pescunt. Igms enim aurum probat: sed misera fortes viros

Non est arbor solida nec fortis: nisi in qua frequens ventus incursat: ipsa enim vexatione constungit / et radices celsius figit. et exemplificat de magnis viuis: qui multa sustinuerunt aduersa. sicut demetrius: qui ait / nihil infelicius eo qui vel cui nihil unquam aduersi inuenit vel euenit. Similitur ponit exemplum de mussio: qui sustinuit ignem / de fabulo qui paupertatem. de tutilio qui exiliu. de regulo qui tormeta. de socrate qui venenu sustinuit. Item seneca libro de constantia sapientis. quod quemadmodum quorundam lapidum inexpugnabilis duricia est: nec enim secari adamas nec cedi potest: sed omnia incuruetia terunt / et quemadmodum lapides flama consummi non possunt. Et quemadmodum scopuli in altum predicti mare frangunt: nec ulla vestigia seivide ostentat. sic animus sapientis solidus est / et in robore colligit. ut tam tutus sit ab iniuria quam illa que retuli. Et similia exempla ponit Cus. sup Math. omelia. xxiii. nullus inquit potest nocere virtuoso viro sed multum proficere / et ponit exempla. qui adamantem percutit: ipse est qui percutit. qui stimulos calcitrat ipse est qui stimulat. ligans ignem in vestimenta flammam non consumunt sed vestimentum. Et qui insidiat virtuosus viuis piculat. Item seneca li. iij. de ira ut tela a duro resiliunt / et cum dolore cedentis sola feruntur solida: ira magnum animum nulla iniuria ad sensum sui adducit. fragilior eo quod petit / et subdit causam. ut superior pars mundi et oronator ac syceubus propinquior non impellit in tempestate et omni tumultu caret: inferiora vero fulminat: eodem modo sublimis animus semper quietus et in statione tranquilla collocat. Et ideo probat seneca ubi sup de constantia sapientis. quod sapiens nihil potest perdere: omnia enim reposuit: nihil fortune credidit. bona sua in solido habet contentus virtute quam sortitus non indiget / et ideo concludit. quod non potest fieri iniuria sapientis. Quod confirmat etiam exemplis Megetam demetrius cepit et cum Sabon vel sapho philosophus esset interrogatus. utrum aliquid perdidisset nihil inquit. omnia enim mea mecum sunt / et tamen patrimonium eius in predam cesserat filias hostis rapuerat. patria in aliam conditionem peruenerat: et tamen urbe capta non se viduum sed in dmemnem contestatus est. habebat enim bona sua secum. dissipata et direpta non dicebat sua sed adventicia / et nutum fortune sequentia. Et ideo non ut propria dilexerat / et ibi exemplificat de alijs: qui terribilia sustinuerunt: nec in eis defecerunt: sed amplius profecerunt Monendi ergo sunt aduersa.

sustinentes: ut patienter sustineant: et ut considerent quod aduersitas
 vera bona non aufert: et a malis scilicet lasciujs cohibet et a pec-
 catis purgat: et omnia cumulat maxime quam fideles patienter sustine-
 ant: propter deum sicut scriptura testatur per totum: et sic patet per exem-
 pla patrum. Judith. viij. pater noster abraham temptatus est. Et se-
 quitur. sic Isaac / sic Jacob / sic Moyses et omnes qui placuerunt
 deo: per multas tribulationes transierunt fideles. Et Thobie. xij.
 Quia acceptus deo eras: necesse fuit ut temptatione probaret te.
 Job. v. Beatus qui corripitur a domino: et xx. Si impius fuero ve-
 ni mihi est: et si iustus non leuabo caput: saturatus afflictione et mise-
 ria. Ecclesiasticus. xxvij. In igne probatur aurum et argentum. Iob.
 xxvij. vasa figuli probat fornax. Et hebreorum. xij. Quem diligit deus
 hunc castigat. Et de hoc Augustinus. i. de ciuitate dei ca. x. Quod sicut sub
 uno igne aurum rutilat / palea fumat / sub eadem tribula: stipula
 diminuitur: et frumenta purgantur. Similiter in feno oleum ab amur-
 ca separatur: ita et eadem vis irruens: bonos probat / malos eliquat
 damnat / vastat. et exterminat. Et de hoc Gregorius in moralibus
 Job. xxxv. Qui dat carmina in nocte: ibi moralium. xxxi. Quod ni-
 hil iniuste patimur carmina in nocte est letitia in tribulatione. Au-
 gustinus contra Iustum. xxij. Nullus hominum sic iustitia pro-
 tus est: cui non sit necessaria temptatio tribulationis: vel ad perse-
 ciendum virtutem / vel ad confirmandam seu approbandam. Et
 idem epistola. xlvij. quod tribulatio est ad humiliationem superbie /
 ad probationem patientie: ad abolitionem vel ablationem culpe
 fidelis ergo non debet nimis grauari: nec desperare de aduersitate
 vel tribulatione. Cum dicat de saluatore. Luce ultimo. Oportet
 pati christum etc. et cum ipse dicat suis electis. Mathei. xx.
 potestis bibere calicem quem ego etc. Per calicem enim peruenitur
 ad maiestatem: et per amarum poculum confessionis: peruenitur
 ad gaudium salutis: ait ibi Gregorius libro secundo omelia quarta
 Unde electi ab inicio passi sunt aduersa. Job tercio. Sceleris sui
 draconum. Ibi Gregorius moralium. xxvij. in fine: nullus per-
 fedus est qui inter mala proximorum patiens non fuit. Et exem-
 plificat de Abel et Raym de filiis Noe / de filiis Isaac / de aposto-
 lis. Et subiungit: quod sicut in turra grana: a paleis premuntur
 et sicut inter spinas rose redolent sic iusti premuntur a malis:
 et tamen a malis crescunt et redolent et cetera.

Nec ergo prosperitatibus pollentes beatificandi sunt propter hoc: nec aduersa sustinentes miseri reputandi: etiam testimonio demonum prout ait valeu⁹ li. vii. cap. i. Cuz enim rex gyses regno tydie armis vel aruis et diuitijs abundantissimo inflatus anio. appollinem phidiu⁹ suscitaturu⁹ uemisset: sed statuaz appollinis in qua demon dabat responsoua. An aliqs mortalium se esset felicior: ille ex abdita sacrarij specu/ emissa uoce/ aglaum sophidiu⁹ uel saphidium ei ptulit. Is erat archadis paupum⁹ sed etate iam senior terminos sui aggelli nunq⁹ excesserat: puuli scz tuus fructib⁹ contentus. Et sequit⁹ insolenter fulgore fortune sue glouanti Rñ⁹ dicit se magis appbare securitatem rudis tugurij: q⁹ rustem curus q⁹ sollicitudinibus aulam. paucaq⁹ glebas pauous exptes scz q⁹ pinguissima lidie arua metu referta/ et unum aut altez iugum bouum facilis tutele: q⁹ exercitus et eq⁹tatus et arma uoradibus expensis onerosa. Et huiusmodi necessarium horreoluz magis appetendu⁹ q⁹ thesauros hoim insidijs et cupiditatib⁹ expositos. Itaq⁹ gyses dum a stipulatone uane opiniois thesauros domini occupabat hce. ubi nam solida et sincera esset felicitas dididit. hec ille. Si ergo demon dat testimoniu⁹ ueritati. q⁹ no⁹ in prosperitatibus et affluentijs e⁹ felicitas: nec in paupertate uel aduersitate misera. fideles nec illas appetat: nec de his glouentur inaniter: nec propter istas grauent uel despent inordinabiliter: meli⁹ eni e⁹ paucum timore dñi: q⁹ thesauru⁹ magni et insatiabiles puer. xv.

Distinatio octaua Cap. pumum De admonitione hoim fm dras complexionum De admonitione hominu⁹ existentium in sanitate

Similit⁹ amonedi sunt homies exñtes in sanitate: ne ipsa sanitate abutant⁹ et ut in fructuosis opibus exerceant: merita cumulet et p⁹mia thesauruzent in celis. vñ et de his Grego⁹ ij. pastoral cap. xxiiij. ubi ait. amonedi sunt incolumes. ut salutes corpis exerceat ad salutem mentis: ne si accepto incoluitatis gram ad usum nequide inclinent dono deteiores fiant. Et ne oportunitate salutis promerente euacuent puer. ij. Ne des aliens honorem tuum/ et annos tuos crudeli: ne forte impleant extranei uirib⁹ tuis etc. Fortitudinez mea ad te custodia. ait ppheta et ecci. xi. Letare iuuenis in adolescentia tua/ et in bono sit cor tuu⁹ in diebus iuuentutis tue Et ecci. xxv. Que in iuuentute tua no⁹ aggregasti. quomodo

inuenies in senectute. Similiter sunt admonēdi ne sanitate suā destruant voluptatib⁹ & lasciujs gule: & ebrietatibus & ne sint homicide sui. vt enim ait Seneca epla. xcix. Multos morbos multa fercula faciunt. Et ibidem innumerabiles esse morbos non miraberis: numerata cocos: sed antiquitus non fuit ita: q̄a medicina fuit paucarum herbarū scientia: ac post inuente sunt mille cōditure: quibus aueritas excitaret: que desiderantibus alimenta erant: onera plerūq; sūt. Inde pallor & neruoz v̄mo madentiū tremor: & miserabilior ex cruditatibus q̄ ex fame mades: moe tormenta oculoz & auerū: & innumerabiliū februz genera: vt ibi enumerat bene: & sic de alijs. ecclesiastica. xxviij. p̄pter crapulā multi pierūt: q̄ autē abstinēs ē: adijat vitā. Et ibidē in multis abis eut infirmitas

Capitulum Secundum. De admonitione hominum existentium in infirmitate & de huiusmodi utilitate.

Contrario sunt admonendi egroti: vel infirmi: vt eos ipso se filios dei sentiāt: q̄ eos flagello discipline castigat puer. iij. Ne fatigeris cū ab eo argueris: & xxviij. c. Lituor vulneus absterget mala. put expōit greg⁹ istas auctoritates vbi sup̄. Sūt autē monēdi de patientie benignitate. de gratiaz adōe saluatoris & de filiali castigatōe: vt dictum est: vt enī legit in vitis patz li. iij. p̄te. vij. de q̄dam fratre q̄ dicebat. Si infirmitas molesta fuerit: nō otustemur: quia nō possum⁹ stare ad orandū & psallendū: hęc enī omnia ad destruēda corpis desideria sunt. Et sequit̄. sicut magno & forti medicamine egrotudo scz corpus curat: ita egrotudine corpis vicia anī resandunt: & hęc est magna v̄tus: q̄ in infirmitatib⁹ tolerantia fuerit: & gratiaz adiones mittunt ad deum. Si amittimus oculos nō feram⁹ grauit̄: excellentie enī instrumentum amissimus: si surdi facti sum⁹: cogitemus auditū vanū amissim⁹: & sic d̄ alijs. Et si infirmitas totū corpus tenet: in interiora diuina cautus crescat. Et huic ocordat qd̄ legit li. iij. hystorie tuptite de sancto An. homo loquente ad Didimū: q̄ Didim⁹ cū esset puul⁹ amissit oculos: cui deus p̄ visibilibus sp̄ituales condonauit: regulas grammaticę & rethorice didicit & alias scientias: nouum & vetus testamentū cognouit: et libros etiam edidit: cui fertur Anthonius dixisse non te conturbet amissio oculorum sensibilium: tales enim tibi desunt

quibus musce & pulices carere possunt: sed gaudere potius. quoniam
 tales habes quibus angeli cognoscuntur: & deus noster inspicitur
 Item Hieronimus epistola. lxxvi. Non doleas si non habeas quod formice
 & musce & serpentes habent id est carnis oculos: sed illum te habere
 letare: de quo canticorum. iij. Vulnerasti me uno oculo. Iosephus hie
 romimus epistola. lxxvi. ubi repetit dictum Anthonij ad Didimum de quo
 super. Et sicut fidelis non debet gravari: sed patienter sustinere amissionem
 alium oculorum: sic alias infirmitates non sancti reputabant se
 visitari a deo. quoniam infirmabant: sicut narrat in vitis patrum li. iij. p.
 te. viij. de quodam senes qui frequenter egrotabat. Contigit autem
 uno anno eum non egrotare quod affligebat & plorabat dicens. Vere
 liquit me deus: & non visitavit me sed quia non fui infirmus. Similiter
 & sancti spiritus volebant esse in infirmitate ad ipsorum castigationes: sic ut
 narrat in vitis patrum ubi super parte prima. De quodam fratre quod non
 luit comedere in infirmitate dicens: quod volebat esse in illa infirmitate
 p. xxx. annos ut amplius mereret. Infirmi autem gratias agentes
 deo sunt honorabiles apud deum: prout narrat in vitis patrum ubi
 super parte prima de abbate quod dixit tres ordines esse honorabiles in
 conspectu dei. Primum quoniam homo infirmatur & adiungunt ei temptaciones
 quas cum gravaturus adione suscipit. Secundo quoniam aliquis omnia opera sua
 facit munda coram deo: nihil habens humanum. Tertio quoniam aliquis sedet
 in subiectione patris spiritualis: & omnibus precibus venundat voluptatibus.
 Et parte. x. dixit senex: quod si sint tres simul ex quibus
 unus bene quiescat: alius infirmetur & gratias agat. Tertio minime
 stratur ei sincera voluntate: hi tres simul sunt velut unus operis sint
 Egroti ergo sic sustinentes immensam egrotudinem: & gratias agentes
 sunt honorabiles apud deum. Non in vitis patrum ubi super parte
 vi. dicit. Quod deus misit angelum ad ministrandum seruo infirmo: non
 habenti qui ministraret ei. Meuto dicit egrotus suas sustinere infirmitates
 ad previdas utilitates. Sunt etiam admonendi: ut preparent corda
 sua domino ad inhabitandum & transeundum cum eo in regnum
 suum. Luce. xij. Beatus servus quem cum venerit &c. Ubi Gregorius.
 venit dominus cum ad iudicium properat: pulsatur cum per egrotudinis molestias
 mortem esse vicinam denundat: cui confestim apperitur si
 hunc cum amore suscipimus. Et sic infirmi corpore sunt admonendi:
 quod infirmetur mente per veram humilitatem de qua preter. pluviam voluntariam
 segregabis deus id est gloriam celestem: & infirmata est
 sed scilicet deficiendo in se per humilitatem: & despando vitibus precibus: ut

amplius confirmet & virtus enim in infirmitate perficitur & c. ij. Counth. xij. Et sequitur. libenter glorabor in infirmitatibus meis: sed mentis & corporis modo predicto / ut inhabitet in me virtus christi. Licet ergo alijs varijs modis possint homines ad monevi: quia tancū de illis Ge. xovius scđo pastoralium sufficienter tractat: hęc ad presens sufficiant.

Partes Quarta. Distin^o Prima. Capitulum Primum
De re publica ecclesiastica & cleuas in communi.



Remissis igit varijs auctoritatibus narrationibus & exemplis: ex quibus euangelicus p̄dicator potest habere occasionē instruendi homines illiteratos / conferendi cū eis edificatōe p̄m diuersitatē dignitatū graduum siue statū / & misteriorum. Siue quantū ad conditiones eorū absolutas & p̄uas siue distinctas ut in p̄ma pte. Siue quantū ad omnes conditiones i singulis ut in t̄cia pte. In hac pte sūmo magistro dirigēte colligant auctoritates narratōes. et exēpla quibus p̄dicator ap̄licus amplius vtiliter potest habere occasionē informandi homines literatos & ecclesiasticos: & vtiliter conferendi cum eis.

Capitulum Primum

De quia ex talib⁹ p̄sonis consistit res publica ecclesiastica: cuius caput est summus pontifex: p̄t ait Hugo. ij. de sacramētis: pte. ij. c. iij. Quod spiritalis potestas caput habet summū pontificem. ipsi summo pontifici possunt adaptari q̄ dicta sūt sup̄ pte prima. De capite reipublice ciuili scz p̄ncipe & eo excellentius & perfectius: quo ipse summus pontifex caput est omnium: & ea que dicta sunt de oculis & auribus corde manibus & pedibus possunt adaptari membris reipublice ecclesiastice. Et eo similiter perfectius quo potestas sublimior est: & perfectior. Sicut ait Hugo vbi supra. Spiritalis potestas terrena potestatem: & institueret habet ut sit: & iudicare habet si bona non fuerit: & tanto dignior quam terrena: quanto spiritus quam corpus: & prior tempore & maior dignitate.